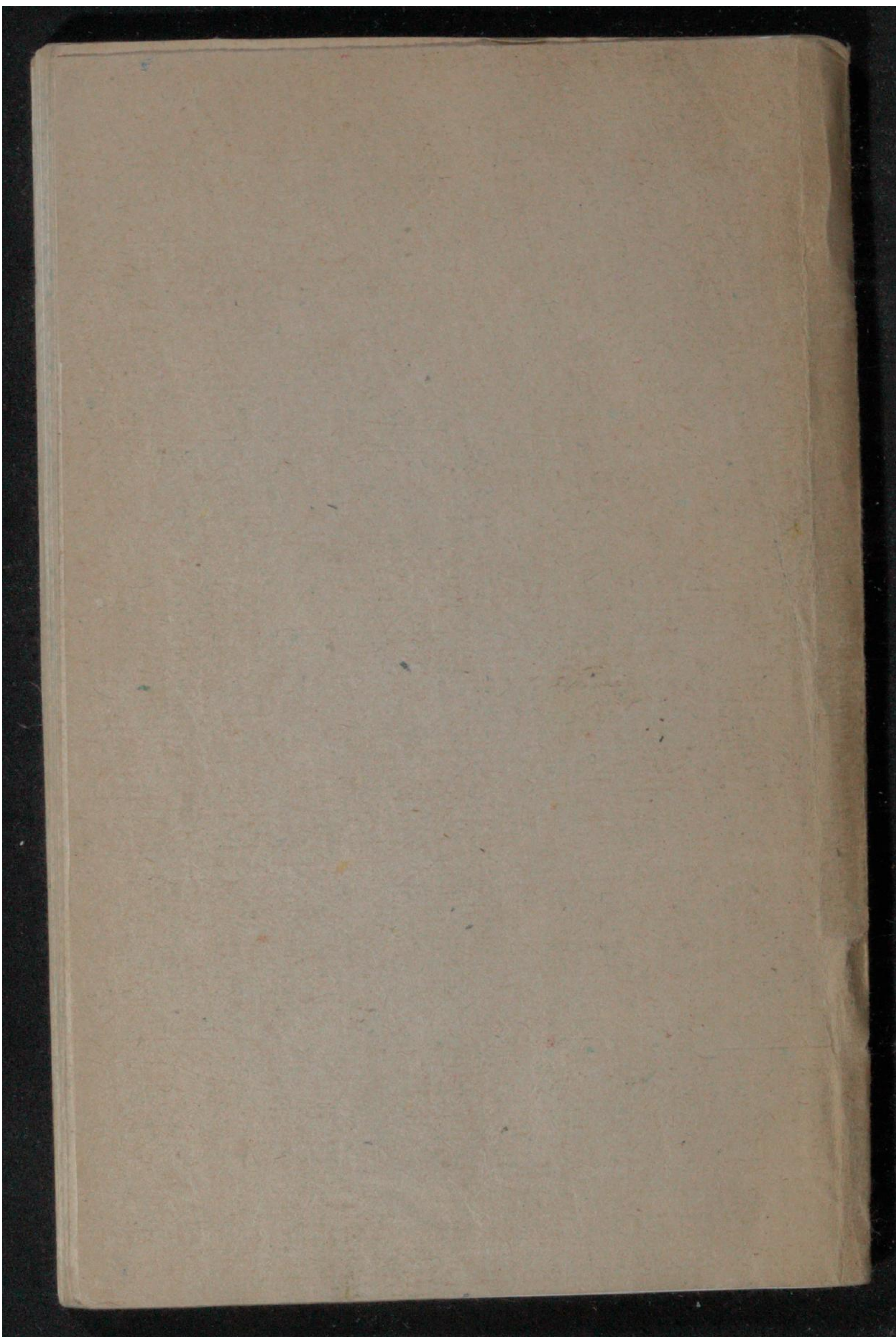
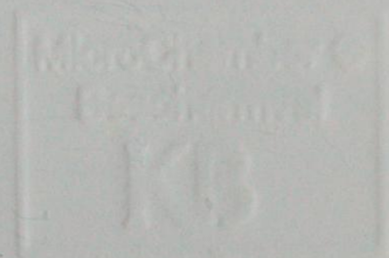
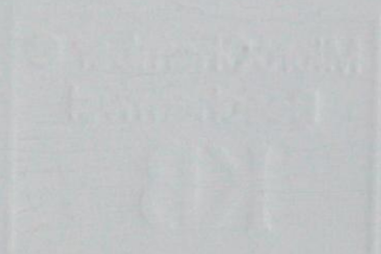

TIRANNIGE LIEFDE,

Bly-eindend Treurſpel,

Uit de Franſche Taal in Nederduitſche Rijmen geſtelt

door

JAN HERMANS KRUL.

Vertoont op d' Amſterdamſche Schouwburg.

t' AMSTERDAM,

By *Jacob Leſcailje*, Boekverkooper op de Middeldam, naeſt de Vismarkt, 1671.

Aan d'achtbare Konſtgenoten

GEERAARD BRAND, MARTEN KRETZER, KASPER VENKEL:

tegenwoordig HOOFDEN *van den Schouwburg t'Amſterdam.*

E verandering in de regeering des Schouwburgs doet my hopen dat mijn verzoek nu eens beeter be-aangenaamt zal worden. Hier op aangemoedigd kom ik ten derden-maale met een naargelaaten weeskind van *Jan H. Krul*, gebynaamt de *Tirannige Liefde*; vertrouwende dat het niet verſtooten zal worden op een plaats ten voordeele der weezen opgerecht. Het verzoekt van U E. aldaar in beſcherminge genomen te zijn; zich

ſterk makende, zoo daar de hand na behooren aangehouden werd, niet ten ondienſte des Schouwburgs zal verſchijnen: op dat dan blijke dat die geenen, die met een doodelijke haat tegen haar vader *Krul* waren ingenomen (zeggende dat van hem niet goets komen kon) het op hem en zijne kinderen met eeven groot ongelijk geladen hadden; welker heete heevigheyt, die door geen tijd te bekoelen was, het niet alleen in zijn leeven op hem had; maar hun haat ſcheen na zijn dood te leeven; denkende dat zy, om de ſmaak van haar wraakgierigheid te lengen, zich niet beeter koſten quijten, dan met zijn vruchten eeuwig ten Tooneele uyt te drijven. Doch de yver van U E. kunſt-lievendheid twee maanden herwaarts in konſt en klederen meer beſpeurt, dan van andre in

twee

twee jaaren, doet mijn hoop zoo verwakkeren, dat ik my verbeelde dat gy alle partijdigheit, die U E. amptgenoten van andren ingeboezemd was, zult uytroyen, en hen, als op een Schouwburg, de laster-loogens met heldre oogen doen beschouwen; te meer, om dat my U E. oprechtigheid t'ooverig bekend is. Welke U. E. loftijtel, neffens alle andre, ik tegenwoordig buyten doe staan; zijnde door dit gunst-bewijs, verplicht om te weezen,

Waarde Vrienden,

Uwer E. E.

dienst-bereyden vriend,

SYMON ENGELBRECHT.

Den 10 van Herfstmaand,
in 't jaer 1647.

BEDRYVERS.

Orosmanus, Koning van Kapadocia.

Tigranus, zijn Zoon.

Tiridatus, Koning van Pontus.

Ormena, Koningin van Pontus, en dochter van Orosmanus.

Polixcena, Vrouw van Tigranus, en dochter van den Koning van Frigia.

Troilus, Broeder van Polixcena, en Prins van Frigia.

Fernabassus, Raed van Tiridatus.

Fraartus, Overste Luytenant van Tiridatus.

Cassandra, } Staet-Iufvrouwen van Ormena.
Hecuba, }

Euforbus, Kapiteyn van den Koning van Frigia.

Lijfwacht van Tiridatus.

Landzaten van Orosmanus.

Het Tooneel beeld af *de belegering van de Stad Damasia, hoofdstad van Kapadocia.*

TIRAN-

TIRANNIGE LIEFDE,

Bly-eyndend Treurſpel.

EERSTE HANDELING.

EERSTE UYTKOMST.

Ormena (vergezelſchapt met Kaſſandra, en Hecuba) komt uyt de Legertent van de Koning Tiridatus, zijnde haer man.

Lziende Goôn! kunt gy de ſpijt en ſmaet gedogen
Die my bejegend is? ziet gy dit voor uw oogen,
En duld ge 't, goede Goôn! ik bid u, ſtaet my toe
Dat ik, in plaets van wraek, de zon mijns levens doe
Verdonkren in de nacht van een ontijdig ſterven;
Moet een wanhoopende, als ik, dan levend' ſwerven
Met een verſlagen geeſt, nu ik een trouwloos man
Tot trouwigheyd, en liefe, met tranen niet en kan
Bewegen? arme ziel! uw klachten zijn verlooren;
Mijn zuchten te vergeefs; hoe, ben ik dan gebooren
Tot dit rampzalig lot? zoo bid ik om dien dagh
O Goôn! dat ik mijn lot van ramp verwiſlen magh,
Aen 't eynd van mijn ellend, door 't eynde van mijn leven.
Bewilligt in mijn dood, ik werd 'er toe gedreven,
Vergund my 't ſterven doch, nu ik 'er naer verlang;
Ik eys geen wraek; maer wel dat ik van u ontfang

Mijn dood, ik ſchut de wraek van trouwloosheyt: ontrouwen!
Verandert gy? ik niet; is u uw Echt berouwen?
Rout het u, dat Ormeên haer Tiridatus zagh,
Die, ſchoon gy trouwloos zijt, u niet verlaten magh,
Verlaten? neen, ô neen, zy zal u noyt verlaten,
Maer trouwlijk minnen, ſchoon gy haer ſoo fel kunt haten.
Ik haet al 't geen gy haet, nu dat mijn ziel' zich keert
Tot ſterven; want ik weet, dat gy mijn dood begeert.
Ey! wilt hem zijn begeert, ô Hemel! niet verhindren;
Om dat mijn ſterven zal zijn miſdaed doen vermindren.
Ach! of den Hemel gaf, dat Tiridaat mocht zien
Dit lichaem zonder ziel; zoo kon 't wel haeſt geſchiên,
Dat hy een liever mocht, dan my, zijn minne dragen;
Doch niet zoo trouweloos.
Kaſſ. Mijn oogen nimmer zagen
Volmaekter voorbeeld, tot verwondring van de trouw,
Als wel u Majeſteyt, ô koninglijke Vrouw!
De deugt van echte liefd doet in uw hoogheyd blijken,
Dat noyt den Hemel gaf een Koning uws gelijken;
Hy trouwloos, gy getrouw; hy haet, en gy bemint;
Gy lieſt hem, hy u niet. 't Is wonder, dat men vint
Uw liefde zoo volmaekt in zijn veranderingen;
Ey! zy getrooſt; uw deugd zal zijn begeerte dwingen,
Tot ſchaemt van d'ontrouw, die den Koning aen u doet.
Hec. Wat tovery van min verandert het gemoed
Van onzen Koning? wie zou 't zijn, die haer gedachten
Zou durven ſtellen, om naer 's Konings min te trachten?
Geen Juffrou van dit hof, zoo waerdig, noch zoo ſtout,
Dat zy (hoe vol van vier) aen 's Konings luſt vertrout
Die vryheyd. Schoon haer min de Koning al ontmanden,
En ſmeult zijn vuur in d'as, hoe kan dat vuur dan branden?
Orm. Helaes! 't is al te waer, dat een verborgen vlam
Van min, in 's Konings hert, aen 't geyle branden quam;

Zoo dat de vonken van dat vuur zoo vinnig vielen
Op Kapadocia, dat zy dat land vernielen.
Zijn min baert dit beleg; hy (van de min ontroert)
Neemt daer uyt oorzaek, waer door hy den oorlog voert.
Wy quamen hier alleen om vader te bezoeken;
O gruwel! 'k wil de luſt, maer niet mijn man, vervloeken.
De luſt ontſtak zijn min, zoo haeſt hem hier verſcheen
(Tot mijner ongeluk) de ſchoone Polixceen:
Mijn broeders gemaelin; wiens lieffelijke lonken
Zijn bloed ontfonkten, door de vlam der minnevonken,
Met haer aenlokſelen, en ſchoonigheyds waerdy.

Kaſſ. 't Is waer, zy is wel ſchoon, maer ſchooner niet dan gy.

Hec. Schoon alle ſchoonheyd haer begaefde noch zoo aerdig,
Zy is uw broeders vrouw; zijn minne, ſtraffe waerdig;
Zijn vlam ook hatelijk.

Orm. En efter niet te min,
Zoog hy die geyle luſt, door 't oog, ter herten in.
Die luſt ontſtak zijn brand, die brand ging 't vuur te bo-
Van onze echte liefd; op wien de min komt royen. (ven
Hy doet door zijn gezicht my mijn verlies ve[illegible]en;
Want door haer oogen heeft de min zijn hert verraên.

Kaſſ. Toont Polixcena gunſt van min uw trouweloozen?

Orm. Ach! neen. haer kuyſche ziel, als dorens onder roozen,
In 't midden van de deugd, ſtak zijn verhitte luſt
Met ſtrenge weigering, die prikkel gaf geen ruſt;
Die tegenſtant kon noch zijn geyle vlam niet doven,
Door die te bluſſen, drong de brand te meer naer boven.

Hec. Ik vraeg u nu geen meer, ten aenzien dat ik weet
Al d'oorzaek, waerom hy in dezen oorlog treed.
Ik zoek nu d'oorſprong niet van uw weemoedig klagen,
En brakke tranen te vernemen, al en zaegen
Mijn ogen nu geen meer van 't geen uw droefheyt voedt.
De reden doet my zien, dat u uw Vorſt miſdoet.

Orm. D'aenlokſelen, 't cieraed, de lieffelijke treeken
Van Polixceen (die hem die geyle brand ontſteken)

Bestreeden zijn gedacht, doch vruchteloos: dies hy
Gesteurt van vader week, en nam een wrok op my,
De spijt borst uyt tot wraek; geen blixem stort zijn vlagen
Zoo schielijk, als men wel zijn volk gewapent zagen,
Gemoedigt, en gehert om d'oorlog aen te gaen,
Wiens vreeszelijke schrik mijn vader uyt most staen.
En onder schijn, al of hem vader had bejegent
Met valsheyd, en verraed. de Vorsten overwegen 't;
Zy wierden 't met hem eens. Hy slaet zijn leger neêr,
Beoorlogt vader; die gerechtigheyd, en eer
Gelijk verliezen most, alzoo hy wierd geslaegen,
En overwonnen, ook gevangen wegh gedraegen.
Mijn trouwe broeder met zijn lieve Polixceen
Ontvluchten 't; maer zijn hier weêr op een nieuw bestreên;
Daer is geen uytkomst dan te vallen in zijn handen.
Wat zwarigheyd, ô Goôn! wat oneer, en wat schanden
Kon door een zusters man een broeders vrouw geschiên.
Laet my die gruwel doch, ô goede Goôn! niet zien.
Ey! spaer mijn leven niet tot leet van mijn bederven;
Verlost my uyt mijn ramp, en laet Ormena sterven.
Gun, dat een zael'ge dood dit droevig vleesch ontzielt,
Nu dat een dochter, door haer man, moet zien vernielt
Haer vader; en met een haer Vaderland. mijn tranen
Stort ick voor u, ô Goôn! draegt zorge voor Tigrane,
Ey! spaer mijn broeder, en de kuysheyd van zijn vrouw.

Kass. Weet uwen Koning wel wat ingekropte rouw,
En duldeloze smaet u 't hert verteert van binnen,
En dat u is bewust zijn trouwelooze minne?

Orm. Mijn zuchten tuygen hem wel menigmael de grond
Van mijn weemoedig hert, zy spreken, schoon mijn mond
Mijn rampspoed niet en meld, zoo melden hem mijn oogen
Die quelling die ik ly, mijn plicht kan 't niet gedoogen
Dat ik hen straf. 'k Ontzie zijn eer meer, dan mijn smaed.

Hec. Men voed de quaden, door te veel ontzien, in 't quaed.
En al te goet in 't goed, kan 't quaed in quaden ſtijven.
Wel licht, dat uw geduld den Koning heeft doen blijven
In zijn volherdend' quaed.
Orm. Is hy mijn wettig man,
Hy is mijn Koning ook; misdoet hy, ik en kan
Hem, volgens mijne plicht, niet dan gehoorzaem wezen.
Kaſſ. Gehoorzaem zijn in 't quaed, is 't rechte goed doen vrezen,
Uw liefde voed zijn haet, en krenkt zijn liefd, ſchoon gy
Hem lievend zijt.
Orm. Helaes! bedenkt gy niet dat hy
Een machtig Koning is! ik midden in mijn plagen,
En machteloos, nu al de mijnen zijn geſlagen,
En meeſt gevangen; zoo dat ik onmachtig ben,
En my niet anders, in het nootlot, dragen ken,
Dan dat ik met geduld zijn wreetheyd leer verwinnen.
Kaſſ. Behoorden uwe deugd hem niet te doen beminnen
Zijn trouwe Gemalin?
Hec. Zijn koninglijke vrouw!
Kaſſ. O Goôn! waer is zijn liefd?
Hec. En waer is nu zijn trouw?
Ach! kan uw ſchae uw ziel niet dwingen tot bevryen
Van beyder eer; zoo wilt dan voor de uwe ſtryen.
Vry hem voor laſter, die zijn eer, noch d'uw ontziet.
Orm. Het voegt de Goden, maer de ſterffelijke niet,
De Koningen te raên.
Kaſſ. Denk vrylijk, dat de Goden
U zullex raeden.
Orm. Zijn 'er wetten, of geboden
Die my verbinden te vertoornen Tiridaet?
Hec. Mevrouw, vertrouw, dat gy de reên te buyten gaet;
't Is redeloos gezeyd; uw liefd dwingt u te vleyen,
Het inzicht ('t welk gy hebt, om hem te willen peyen)
Verwekt in zijn gemoed meer luſt tot geyle min.
Orm. Neen Hecuba, hoewel dat hy verandert in

Zijn

Zijn liefde, en zijn trouw, noch zal mijn liefd volherden;
Zijn quaed moet, door mijn goet, allengs verbetert werden.

Kaff. Mevrouw! zie daer, hy komt.

Orm. Hy geeft my te verstaen
Door d'opslag van zijn oog, dat ik van hier moet gaen.

Tweede Uytkomst van d'eerste Handeling.

Tiridatus. Fernabassus.

Tirid. IK heb, tot mijn geluk, den oorlog hier begonnen,
En zie in 't eynd de Stad Damasia gewonnen.
De glans der heerlijkheên omringt my. 'k Zie mijn troon
Verdubbelt; en mijn hooft al met een tweede kroon
In zegepræel verrijkt. Wie zal, of kan 't beletten,
Dat Kapadocia zich onder mijne wetten
Moet buygen? het beleyt gestijft met volk, en macht,
Heeft deze Stad met dwang van kracht, zoo veer gebracht
Dat zy in 't uyterst is. Mijn vyand staet op 't scheyen;
Mijn wapens zullen my hier op een kort doen zweyen
Den scepter van dit Rijk. Ha! trotsen vader! gy
Zijt mijn gevangen, en in deze slaverny
Zal ik van 't leven tot het sterven u doen keeren:
En met noch strenger straf u zoon Tigranus leeren
Hertnekkig zijn. Ik ben al bezig met zijn straf;
Hy worstelt met de dood, en ik maek hem een graf.
Ik zal, door wraek, met storm de wallen doen vernielen;
De Stad verdelgen; zoo wel jonge als oude zielen
Doen sneuv'len door het swaerd, zoo word de smaed geloont,
Den oorlog neêrgeleyt, en Tiridaet gekroont.

Fern. Wanneer een felle buy van bulderende vlagen
De woeste stormen stort op 't wout; de wind geslagen
Op teere struyken, en beblade telgen, doen
De bossen dorren, en beroven 't wout van groen.

Dat

Dat men zijn vyand tracht met moord, en tirannyen
Te overvallen, en geen tegenſtand te lyen
Is (ongeveynſt gezeyt) maer een geſtolen eer,
Die d'eer der Princen ſchent, gelijk gy weet, mijn Heer!
Een Prins kan lichtelijk zijn waerdigheyd verdrukken,
Ten zy voorzichtigheyd beſchut die ongelukken.
Tirid. Hoe! gy misdoet een Prins door uw beſluyt, dat gy
Zegt, dat hy ſluymren moet, daer 't waken nodig zy.
De redenen van Staet verbiên een Prins 't vertoeven;
Wie tijd verlieſt, verdient het ongeval te proeven.
Fern. Wie onderricht mijn Heer in d'order van de Staet?
Geloofc den Koning dan, dat Koningen het quaed
Geoorloft is? en zy 't geloove mogen ſchennen,
Om datze Koningen van aerdſche menſchen bennen?
Tirid. Hy, die een Koningrijk oneyndlijk acht te zijn,
Diens onderrichting blinkt gelijk de zonneſchijn
In 't midden van den dagh. Hy leert de Vorſten wijken
Van de gemeene reên; en doet met reden blijken
Dat hy meer reden heeft, door redenen van Staet.
Fern. Geloofc den Koning dan dat hy voorzichtig gaet,
Als hy verdelgen zal den koninglijken vader
Zijns trouwe gemaelins? ô neen! dit dijt tot quader.
Geloof dat noyt een krijg van onrecht wert geſliſt
Als met een heerlijk eynd voor die, die 't zijne miſt.
Tirid. Hoed u, de Koningen berichting te verleenen;
Stelt hun niet in 't geſlacht van laegen of gemeenen;
Ik zeg u Fernabas, mijdt Koningen te raên.
Zy zien hier in noch vrund, noch onderdanen aen.
Fern. Neem dat gy nu de ſtad Damaſia moogt winnen;
De Vorſten om en 't om die zullen ſtrax beginnen
Te wrokken op de ſmaed, dit Koningrijk geſchiet.
Wat wil den Koning doen aen al die Vorſten? niet.
Tirid. Wat Vorſten zijn 'er, die 't eens zullen durven denken
De onverwinbre Staet van Tiridaet te krenken?
Dat gants Bitinia met Frigia verzel,
En al hun wapens eens, met my, in waegſchael ſtel,

Ik acht het weynig meer of min, dan niet met allen;
De macht van Tiridaet kan al hun macht doen vallen.
't Geluk is al te vast gezeten aen mijn zy,
Nu ik verwinnaer ben volgt d'overwinning my.
Mijn vyands volk, door 't mijn met wapens overwonnen,
Heeft nu den oorlog met zijn eygen Vorst begonnen.
Zoo gaet 'et; als 't geluk van d'oorlog d'een ontwijkt,
Zoo wert den ander, als de machtigste, verrijkt
Zelfs door zijn vyands macht.

Fern. Hy vind hem wel bedrogen,
Die zich op 't los geluk, en wankelbaer vermogen
Des oorlogs al te vast verzekert, men bevind
Hoe 't luk des oorlogs is gelijk de lichte wind,
Die nu in 't Westen is, en morgen weêr in 't Oosten;
't Is een onzeekre troost zich in 't geluk te troosten.
't Geluk kan alzoo haest weêr keeren, als het quam;
En 't onluk komt wel weêr, schoon het zijn afscheyt nam.
Een die verwonnen is kan weêr tot winning komen.

Tirid. Hoe groeyd een boom, zoo hem de wortel wert benomen?
'k Zal zoon, en vader bey verdelgen; ja ten grond
Uytroeyen, al wat hun in 't minste deel bestond,
En die het oproer stookt, zal dan mijn machten proeven.

Fern. Uw volk schijnt zelfs zich in den oorlog te bedroeven;
Zoo wel vergieten zy de tranen, dan het bloed;
Dies het de wapens met misnoeging voeren moet,
Als onderdanen van hun wettig Vorst gedwongen.

Tirid. Weet Fernabassus wel, dat al te stoute tongen
Gestraft zijn? zie wel toe; wie aen een Prins verbeurt,
Bevind dat hy te laet zijn ongeval betreurt.
Daer komt den oorsprong van mijn ongeduld. ô Goden!
Gedoogt gy, dat voor mijn gezicht verschijnt die snoden?

Derde Uytkomst van d'eerste Handeling.

Fraartus. Orosmanus geketent. Lijfwacht.

Fraar. MYn heer, dees, door de noot gedwongen, heeft verzocht
Dat hy u Majesteyt noch eenmael spreken mocht.
Oros. O wreden schoonzoon! is u haet dan niet verzaedlijk,
Maer in het straffen aen een vader ongenaedlijk
In 't midden van zijn ramp? gy neemt in uw gewelt,
Mijn leven, staet, en eer. ô Goôn! zijt gy herstelt
In goddelijke kracht, nu 't goddelijk vermoogen
Dit onnatuurlijk quaed kan zonder straf gedoogen?
Of gaen de zaken nu maer by geval, ô Goôn!
Nu d'ongerechtigheyd heerst boven u geboôn?
Zucht ik noch al vergeefs? kunt gy u niet erbarmen
Door bittre tranen steets verzelschapt met het karmen
Van een verslagen geest? zijt gy noch niet voldaen?
Wat wilt gy meer, mijn bloed? d'onnozele Tigraen
Als slaef verbannen, of hem 't leven doen verlaten?
Kunt gy een swager, die u noyt misdeed, zoo haten,
Terwijl gy 't nootlot ziet zoo wel op hem als my?
Is 't u noch niet genoeg dat ik in slaverny,
En keetens blijf geboeyt, in boeyens opgeslooten?
En is 'er niet genoeg onnoozel bloed vergooten?
't Welk wraek der Goden eyst voor onverdiende wraek;
Wilt gy dat eene schuld u dubbelt schuldig maek?
Gun dat mijn ramp u doe den wegh tot meêly banen;
Ey! zijt genadig aen mijn lieve zoon Tigrane,
Laet aen dien armen Prins genade doch geschiên.
En gun my, dat ik hem, noch voor mijn dood, mach zien
In vryigheyd gestelt; laet my die gunst aenschouwen,
En hem maer eene Stad van 't Koningrijk behouwen;
't Is, zeeker, niet te veel; dit doende zy u Troon
Gezegent; en uw schuld vergeven by de Goôn;
Ja, dat uw Rijk noyt schaâ, of onheyl overkome,

En dat uw hand behouw de ſcepter, my genome'.
Tirid. Den Koning Tiridaet leeft zoo hy is gewent,
Mijn heerſchappy wijkt noyt voor tranen, noch ellend,
Neen, ik wil verder zijn; 't is noch maer eerſt begonnen;
Ik reeken halve winſt niet meer dan niet gewonnen.
Gae! dat den vyand zich voort overgeef, indien
Hy niet en wil dat hem een quader zal geſchiên,
Hy ſtaek zijn tegenſtant, en lever my de wallen;
En bid vergiffenis (hier op zijn knie gevallen)
Aen my, zijn overheer.
Oroſ. O al te ſtrengen wet!
Op dat mijn zoon Tigraen zich naer uw wetten zet,
En ik tot afſtant hem van zijn geluk mach raeden,
Zoo bid ik u vergun zijn vader die genaden,
Dat hy dan met hem ſpreek.
Tirid. Breng eerſt mijn volk by een,
En doe den vyand dan vry op het bolwerk treên,
Op dat den vader met zijn zoon verſpreek. Fraarte!
Zoo d'opgeblazen Prins volhert met ons te tarte'
Tot meer geweld, wil ik dat men zijn trotsheyd wreek,
En zoo, voor zijn gezicht, de vader 't hert afſteek.
Fraartus, 't is geveynſt; mijn dreygen wil maer wezen
Om hem te dwingen tot het overgaen, die vrezen
Voor 's Vaders dood, veellicht hem zullen doen beraên,
Om zoo zijn ſtad, en volk gewillig af te ſtaen:
Zoo hy hertnekkig blijft, drijft hem terſtont weêr bin-
En ſtel mijn leger voor, het ſtormen te beginnen. (nen,
En maek gelegentheyd, op 't ſpoedigſt, om te ſlaen.
Daer komt hy op de poort; volbreng mijn wil.

Vierde Uytkomſt van d'eerſte Handeling.

Polixcena. Tigranus op den tooren van de poort.

Polix. TIgraen!
Mijn oogen hebben ſchuld aen u ellendig ſwer-
Mijn oogen deeden u beminnen om te ſterven, (ven,
Gy

Gy lijd om mijnent wil, dies geef ik u de macht
Tot wraek aen haer, die u in deze droefheyd bracht,
Uw hand zy my tot straf om dat ik u deed minnen:
Behoedende mijn eer, kunt gy de uwe winnen.
De mijne hoed gy, zoo gy my bewilgt mijn dood,
Nu dezen wreê Tiran uw leven zoekt: mijn schoot
Te smetten, waer van my het sterven kan bevryen:
Uw vader sparen; u verlossen uyt uw lyen.
Ey! laet de liefde u niet vleyen, om t'ontraên
Mijn dood, door uwe hand, denk op geen liefd, maer aen
De wreetheyd, en de lust van dien Tiran, wiens betten
En vuyle min uw bed oneerlijk zoekt te smetten;
En om u voor die smaed te vryen, vry mijn eer,
En hinder dien Tiran dat schelmstuk. koom mijn heer!
Grijp in uw hand dit swaerd, en wil mijn dood gedogen.
Stoot toe, moogt gy 't niet zien, wel aen, zoo sluyt uw oogen.

Tigr. Hou op, mijn lief! hou op, mijn lieve Polixceen!
Wilt gy mijn dood? 't is wel; vaer voort, ik ben te vreên,
Vermeerder mijn elend, om in elend te banen
Den wegh naer 't eynde van mijn leven. brakke tranen!
Die uyt Tigranus borst komt borlen; meld mijn smert
Aen Polixceen; en perst mijn ongeluk in 't hert
Van haer; op dat haer hert, door liefd aen 't mijn verbonden,
Het mijne heelen mach in zijn bedroefde wonden.
Onkuysche Tiridaet! uw vlam stijgt na mijn bed,
Dit wil mijn dood, en gy, mijn ziel, dat ik belet
Dien gruwel. Ach! zy wil (behoed my goede Goden)
Dat ik, die om haer leef, haer 't leven neem. geboden
En wetten wetteloos! waer bleef natuur, waer eer?
Waer liefde? ach mijn lief! dit smert my al te zeer.
Leef gy: en laet mijn staet verloren gaen: d'elenden
My 't leven rooven, en den roover, zonder schenden,
De schoot genieten, die Tigraen dus lang genoot:
Dit eys ik hemel! nu uw wreetheyd my verstoot.

Polix. Mijn lief! vertrouwt gy my dan wel zoo licht te wesen,

Dat ik oyt volgen zou een eys, die my doet vrezen?
O neen, ſchoon 't ongeluk uw koninglijke ſtaf,
En hoop gekneuſt heeft, laet daerom, mijn lief! niet af
Van quaed tot beter, en in ramp de deugd te naedren.
Tigr. O ongeveynſde borſt! wiens koninglijke aedren
De deugde voedſtert, en verflaeude herten trooſt:
O leven van mijn ziel, der deugden eygen krooſt!

Vijfde Uyt*komſt van d'eerſte Handeling.*

Fraartus. Oroſmanus. Lijfwacht.

Fraartus zoetjes ſpreekende.

VErſlagen Prins! ik moet uw ongeval beklagen,
Gelijk ik doe: nochtans zal ik my moeten dragen
Als wel mijn plicht vereiſt. mijn heer, en Prins Tigraen,
Het is uyt Konings laſt, dat ik mijn heer vermaen,
Om deze ſtad terſtond mijn Koning op te geven,
Of, zoo gy 't weygert, zal uw vader hier het leven
Verliezen moeten. 't is 't gebod des Konings.
Tigr. Goôn!
Wil hy, om mijn verlies, mijn lieve vader doôn?
Wat ramp zal dezen dagh Tigranus hert noch drukken?
Het blixemt plaegen, en het dondert ongelukken.
O liefde! ô natuur! ô eer! wie van u drien
Zal my doen ſterven, ach! eer dat men my doet zien
Die wreetheyd? ja de wreedſt van alle tyrannyen?
O hemel! hoe kan uw rechtvaerdigheyd dit lyen?
Wilt gy dat ik nu pleyt met de natuur? ô Goôn!
Wilt gy Tigraen doen zijn een onnatuurlijk zoon?
Wilt gy dat hy berooft van ſtaet en eer zal leven?
Of wilt gy dat hy zal zijn Polixceen begeven?
Ach! wie verlies ik liefſt van twee, natuur, of trouw?
Behoud ik vader, zoo verlies ik dan mijn vrouw.
Wat zal, of kan een hert in zulk een ſtaet verkiezen?
Om 't een te winnen, moet ik 't ander weêr verliezen.
O gy onzichbre wraek van 't hert, en van 't gedacht,

Wat wilt gy doen? hou op, hou op, ô wreede! wacht.
'k Volbreng uw eys, hou op, en laet mijn vader leven,
Dewijl ik my, en ook mijn ſtad wil overgeven.
Oroſ. Tigranus! wel hoe dus? is 't vrees, of meedely,
Door wien gy nu de deugd durft zetten aen d'een zy?
Gaf my natuur een zoon gants zonder hert, wiens klagen
En jammerende ſtem flaeuhertig, en verſlagen
Mijn geeſt verwondren doet? ſpreek, hebt gy dan beſpeurt,
Dat ik mijn leven oyt gezocht heb? of getreurt
Om dat ik lijden moſt? ô neen! ik was voor dezen
Een Koning, waerom zoud ik noch geen Koning wezen?
Of ik de boeyens draeg, en 't ongeluk mijn ſtaet
En koninglijke macht vermindert; 't hert en laet
Daerom de moed noch macht van Koning niet vervallen.
Doet gy 't, zo drukt die ſmert my 't hert ver boven allen.
't Geluk ſpeelt met 'et goed des werelds: maer 't gemoed
Betoont een 's Konings deugd in 't offren van zijn bloed.
Tigr. Zoud ik dan vadermoord gedulden voor mijn oogen?
Oroſ. Zoud gy om onze eer mijn ſterven niet gedoogen?
Tigr. O gruwel voor natuur! wat hert kan zulx beſtaen?
Oroſ. Dat d'eer voor 't leven zoekt, flaeuhertige Tigraen.
Tigr. Wil dan uw eer uw dood, zoo wil natuur de mijnen.
Fraar. 't Is tijd, ik volg mijn laſt: uw zon is aen 't verdwijnen.
Tigr. O moordenaer! hou op, ſpaer vader. neem de ſtad.
Oroſ. Ik ſchut 'et, hoe mijn zoon? de eer verbied u dat.
Tigr. Verbied gy 't vader?
Oroſ. Ja.
Tigr. 'k Moet my gehoorzaem toonen.
Oroſ. Maek nu met my een eynd: mijn dood zal d'eer bekroonen.
Fraartus, weghgaende roept. Soldaten! op, wel op.
Tigr. Mijn burgers! in 't geweer.
Polix. O Goden ſpaer het bloed!
Oroſ. Tigranus, vecht om d'eer,
En ſterf vry als een zoon van d'ouden Oroſmanus:
Zoo zal ik ſterven als een vader van Tigranus.

TWEEDE HANDELING.

EERSTE UYTKOMST.

Tiridatus. Ormena. Fernabassus. Kassandra. Hecuba. Lijfwacht.

Tirid. MEvrouw! ga in u tent, ik voeg my by 't gevecht,
Om zien wat dat mijn volk met wapens heeft
In 't stormen op de stad. (verrecht
Orm. Mijn heer! zijt my niet tegen
In 't geen my dwingt, om u met bidden te bewegen
Tot liefde: die uw vrouw haer broeder draegt. Ey! let
Op mijn verzoek, ik bid, ik bid, mijn lief! besmet
Uw overwinning niet met bloed van bloedverwanten;
Denk dat mijn broeder is bestreên van alle kanten,
Met ongeluk, en ramp. Denk dat zijn misdaed wert
Genoegh gestraft, nu hy zijn neêrlaeg voelt in 't hert.
Verliest hy 't al, laet hem in 't al verlies behouwen
Zijn leven. gun my dit, mijn lief.
Tirid. Ik heb mistrouwen
Op u, en op uw gunst tot dit mijn Rijk. Gy laet
Hier blijken, dat gy u maekt schuldig aen een quaet,
Dat hooge straf vereyst. Laet af om gunst te smeeken
Voor uw ontrouwen broêr; uw liefd tot hem is teeken,
En blijk, dat gy het Rijk en ook den Troon vergeet,
Waer door gy dagh aen dagh tot meerder hoogheyd
Weet, dat ik ben uw man, en Koning. (treet.
Orm. Al mijn leven,
Mijn heer! blijft in het hert uws dienares geschreven
Uw heylge naem. Gedenk dat ik zijn zuster ben.
Tirid. Zijn zuster, maer mijn vrouw.
Orm. Denk! dat natuur niet ken
Zoo onnatuurlijk zijn, dat zy een broêr kan haten.
Tirid. Gy moet zijn liefde, om de mijne, dan verlaten;
En my niet tegen zijn.
Orm. Dat ben ik niet, mijn heer!

Ik bid u, nae mijn plicht, dat 's met ontzagh, en eer.
Tirid. Een vals ontzag, en uyt geveynsde eer gebooren.
Orm. Waer in is datge....
Tirid. Zwijgt. Want ik zal u doen hooren
Dat een oproerige de dood verdiend.
Orm. O Goôn!
Of gy mijn flaeuwe geest eens zetten op den Troon
Van Tiridaet; en dat de wereld mocht aenschouwen
Mijn dood, en doode hert van een verslagen vrouwe;
Zoo zou mijn Koning zien, dat in dat herte staet
Geen hert zoo lief gelieft, als 't hert van Tiridaet.
O hemel! nu doet gy my zien, als voor mijn oogen,
Hoe veel de Goôn, de Min, en Koningen vermoogen.
Tirid. Daerom verbind uw wil dan willig aen de mijn;
En wilt al wat ik wil, indien gy wijs wilt zijn. *Hy vertrekt.*
Orm. Ach! dien ondankbren gaet, om my zijn hert t'ont-
neemen,
En d'eigendom van d'echt, door vremde min, vervreemen
Aen buyten lust. Hy zoekt in 't midden van zijn vlam,
Dat hert te vangen 't welk zijn hert gevangen nam.
O ongelukkige Tigranus! mijn beminde,
En lieve broeder? hoe zult gy een uytkomst vinde'
Dan door de dood? uw vrouw geschent. Vervloekte straf.
O aerde! uyt wien ik geteelt ben, maek mijn graf.
Kass. Haer aengezicht wert bleek; de flaeute raekt 'er 't her-
Men onderstutze. (te.
Hec. Ach! hoe moet dit leet haer smerte'.
Orosmanus komt uyt met de Lijfwacht.
Kass. Hoewel den oorsprong van haer leven daer verschijnt,
Is 't nodig dat men wijkt.
Hec. De flaeuwigheyd verdwijnt.
Kass. Men draegze wech, zy kan zijn droefheyd niet gedoo-
gen.
Orm. Ik draeg zijn hert met my, draegt gy my uyt zijn oo-
gen.

Tweede Uytkomst *van de tweede Handeling.*

Eenige Landzaten van Orosmanus, van dewelke eenen voor hem neder knielt, en spreekt.

Landz. EErwaerde Vorst, en heer! dewijl u 't nootlot drukt,
En 't gulzig ongeluk u heeft de Kroon ontrukt,
Verzoeken wy een beê met uytgestorte traenen,
't Welk is, dat gy gedoogt aen ons uw onderdaenen,
Dat wy, om uwent wil, ons voegen voor die geen,
Die ongerechtig zoekt in uw bezit te treên;
Om daer ons laeste bloed te offren, tot medoogen
Aen dat tirannig hert, op hoop, dat hy zijn oogen
Zal wenden op uw ramp, en op 't onschuldig bloed,
Dat hy ons willig, om uw leven, offren doet.
Al is uw hand geboeyt, gy moogt van ons verbeyden
Geen minder liefd, als wel toen zy den scepter sweiden.
Denk niet, al wijkt het luk, dat u uw volk ontwijkt,
Wiens liefd, in plaets van macht, nu aen hun Koning blijkt.
Wy, die noch vuur, noch swaerd ontzagen, om uw wallen
Te hoeden voor 't geweld des vyands, zijn vervallen
In ongeluk; maer noch veel meer in meedely
Met onzen Vorst, voor welker voeten wenschen wy
Te sterven.
Oros. Goede Goôn! en trouwe onderdanen!
Den hemel zegen u; en droog de burgertranen
In zonneschijn van liefd uws Konings, naer wiens dood,
De goede Goden u vertroosten in uw noot.
De liefd, die gy tot my, uw Koning, hebt gedraegen,
Werkt uw vergelding by de Goden. Duld de plagen
Uw Koning opgeleyt, en u, om zijnent wil;
Dit raed ik u, tracht noyt naer wraek: maer houd u stil.
't Besluyt der Goôn is, door geen menschen kracht, te hindren.

De

De tijdt of hemel kan maer 't ongeval vermindren.
Uw plicht heeft my voldaen: uw trouw mijn Troon behoed,
Nu ziet of gy het hert, en het versteent gemoed
Van dien verherden, kunt bemurwen tot medoogen;
Zoo niet, vermaen ik u, mijn burgers! wilt gedoogen
Zijn wetten; ik gebied 't; u voegt gehoorzaem zijn;
Mijn ongeval is 't uw, uw ongeval is 't mijn.

Landz. Dat den Tiran volbreng zijn wil; wy uw vermanen,
Hy krijgt gevangens, maer voorwaer geen onderdanen.
Uw eer en onze plicht verbinden hun aen 't geen
Den Koning ons gebied. Soldaten! die 't geween
En zuchten van ons hebt gehoort, hoort onze beden;
Ik zie 't, gy zijt bedroeft, doch geensins zonder reden,
Dewijl gy 't onrecht speurt, 't geen d'ongerechtigheyd
Van uwen Koning onzen Vorst heeft opgeleyt.
Erbarm u in zijn noot; de eer, en ook de Gooden
Ontslaen u van den eed in dat stuk; 't is van nooden
Dat uw getrouwigheyd dees Vorst verlos van straf,
Geeft hem zijn vryigheyd, en neem de boeyens af.

Oros. Getrouwe burgers!

Landz. Ach mijn Prins! ik kus uw handen,
Zoo gy vergaet, vergaen uw burgers, en uw landen.

Derde Uytkomst van de tweede Handeling.

Tiridatus. Fernabassus. Orosmanus, knielende, wijst op de Landzaten, en spreekt.

Oros. O onbarmhertig mens! ô wreede Tiridaet!
'k Bid, dat gy uw gezicht op dees mijn burgers slaet,
De rechte oorsprong tot beweechelijk medoogen;
Keer, keer op dezen doch genadelijk uw oogen,
En sluyt uw ooren niet voor 't jammren van hun stem,
Dewijl het ongeval hun parst door dwang, en klem
Van uw gestrenge wet. Wilt langer niet volherden

In wreetheyd; maer van een Tiran een Koning werden,
Betoon goetdaedigheyd; maek onderdaenen goed
Door recht, en goetheyd, in de plaets van wraek, en bloed.
Weest een verwinnaer van uw onrecht; wilt zoo leven,
Dat gy de goeden moogt tot goed doen oorzaek geven,
Zoo maekt gy u bemind; of blijft gy onverzaet
In wreetheyd, neem my vry mijn leven by mijn Staet,
En klim zoo op den Troon daer ik ben afgestooten,
En laet de wreetheyd vry uw heerlijkheyd vergrooten,
Indien met mijn verlies zy u verzaeden kan.
Hoor Tiridaet! naer 't geen ik zeg, en denkt 'er an,
Geen Staet staet zeeker, alle Staet, in aerdsche dingen,
Staet op een los gebouw van veel veranderingen.
Begeert gy blijk? denk maer aen my, die u vergunt
Te leeren, dat gy ook wel licht vervallen kunt
In zulk een staet, als ik. Medoog u door mijn traenen,
En zijt bermhertig aen dees goede onderdaenen.
Mijn burgers! leg doch neêr uw wapens, dezen dagh;
Zie daer is 't al wat een gevangen Prins vermagh.

Tirid. Men neem de oorzaek wegh waer door hy werd bewoogen
Voor dees te bidden; 'k zeg mijn Staet kan 't niet gedoogen
Dat hem, tot noch, die eer van dit zijn volk geschiet,
't Aenbid den winnaer, maer den overwonnen niet.
Men schey dit volk van hem.

Fern. Den Koning moet gedenken
De slagh van 't onweer kan de hoogste toorens krenken,
En bergen vallen doen. Al ziet gy nu uw Troon
In 't opperste geluk gerezen; denk de Goôn
Zijn boven u, mijn heer.

Tirid. 't Is wel, ik wil 't zoo zetten;
Maer daerom niet te min mijn mogentheyd beletten
De lust tot heerschappy. Dewijl ik sterflijk ben
Heb ik een graf van doen; maer denk eens, of ik ken
Een schooner, grooter, of wel heerelijker kiezen?

Fern. Een Koning kan zijn kroon wel in zijn winst verliezen,
Waer van men menighmael heeft proef, en blijk gezien;
Dit leert, dat men zoo wel moet vrezen, dan gebiên.
Tirid. Onwaerdig is uw raed by my. 'k Vertrouw mijn armen,
Dees wonnen kroonen, en ze kunnen die beschermen
Voor 's vyands list, en macht.
Fern. Dat uwe Majesteyt
My 't spreken gun. Schoon gy, ô Vorst! u waerdigheyd
Uytbreyde tot het eynd des werelds, en uw machten
Veel koningrijken in uw streng gebieden brachten,
En dat gy niemand had te vreezen, stelt 'er by (py,
Schoon met meer kroonen wierd verrijkt uw heerschap-
Noch purper, noch het goud, noch scepters, noch de kroonen,
Noch heerelijke glans van glinsterende troonen,
En hebben immer een begeerlijk Prins vernoegt,
Noch noyt belet dat hem het herte heeft gewroegt
Met knaging in de uur van zijn onzalig sterven;
Daer d'eer de Troon verliest, en d'arme ziel moet swerven
Als balling buyten 't land des heyligheyds. Het beeld
Van misdaed (in de opgeblazentheyd gereelt)
Vertoont zich schrikkelijk met swarte damp betrokken,
En straft begeerlijkheyd, die Troonen in wou slokken.
Mijn heer! de rede spreekt, ach! of menze mocht zien
Gebieden, in de plaets daer Koningen gebiên.
Tirid. Gae! ik en luyster niet naer uw grootmoedig spreken,
Waer door ik my wel licht op Fernabas zou wreken,
Indien medoogentheyd niet voor u pleytten. Leert
Als mijn geduldigheyd in haestigheyd verkeert,
Dat zy veel sneller als een blixem valt in 't plagen,
Tot straf aen zulke, die hun Koning niet ontzagen.

Vierde Uytkomst van de tweede Handeling.

Fraartus.

MYn heer! uw Majesteyt zy blijdelijk gemeld
Dat wy de tegenstant, en 's vyands sterk geweld
Bedwongen, en 't kasteel hun hebben afgenomen:
Ons volk stont al gereet om tot den storm te komen;
De stad is nu genoeg, mijn heer! in uwe macht.
Tirid. Voltrekt het, laet mijn wil in alles zijn volbracht.
Verbied, op lijfstraf, aen mijn volk, dat zy hun mijden,
't Zy wie 't ook wezen mach, met eenig smaed, of lijden
De schoone Polixceen, in 't minste, te misdoen.
Fraartus! gae, en vlieg.
Fraar. Mijn heer! ik zal my spoên.

Vijfde Uytkomst van de tweede Handeling.

Tigranus. Polixcena.

Tigr. MYn lieve Polixceen! de noot schut ons beden-ken,
Den vyand is te nae. Zijn wreetheyd zoekt te krenken
Mijn leven en uw eer. Mijn tegenstant heeft uyt,
Zie hier mijn eynd, helaes! nu 't goddelijk besluyt
Bewilligt mijn verderf. Ach! moet ik dan verliezen
Het allerliefste, dat de liefde my deed kiezen,
Dat is mijn godlijk schoon, mijn schoone Polixceen?
O Goden! is 't dan al vergeefs aen u gebeên?
O wrede Tiridaet! zie hoe ik ben geneegen
(En zonder traenen, of bedroefde rouw te pleegen)
Te levren in uw macht mijn stad, mijn Rijk, mijn Kroon,
Met al de heerlijkheyd van mijn beroemde Troon;
Indien gy niet en smet mijn echt, en zuyvre trouwe,
Ik zal het alles (schoon ik 't al verlies) behouwen,
Houd ik haer ongeschent; al houd ik niet, 'k houw 't al,
Mits alles is in haer. Mijn droevig ongeval,

Mijn ſchae, mijn leet, mijn ramp, mijn ongeluk, mijn
plagen,
Zijn my vertrooſtingen mach ikze met haer dragen;
Zoo hy my dit vergunt, wil ik wel zweeren, dat
Ik niet verlies, ſchoon ik verlies al 't geen ik had.
Maer ach! wat mach ik doch mijn arme ziel dus vleyen
Met een vergeefſche hoop? wat mach ik liefde peyen
Met ydelheyd? helaes! het geen Tigraen bemint
Mint Tiridatus. Ach! al 't geen Tigraen begint
Is vruchteloos. 't Geen ik beſchut, wil hy my rooven,
Hy zoekt zijn vlam in 't vuur van zuyverheyd te dooven.
Hy wil mijn vrouw, haer eer, en kuysheyd ook met een,
Foey ſlaef van uwe luſt! die my mijn Polixceen
Zoekt van haer zuyverheyd, en van mijn bed te rukken,
Om mijn genuchten, door uw welluſt, t'onderdrukken;
Zoud ik dat dulden, dat een ſchenner van de trouw
Mijn bed onteert, en rooft de kuysheyd van mijn vrouw?
Wiens lieffelijke mond Tigranus pleeg te kuſſen,
Zou die de vlammen van een ſchenner moeten bluſſen?
O neen! ik maek mijn graf in d'eer van vaders troon;
'k Ben een geboren Prins, en ſterf een Konings zoon.

Hy dreygt zich met een ponjaert te doorſtooten.

Polix. Hoe dus mijn heer? wat 's dit, wilt gy 't onweer ont-
vluchten
En laten my 'er in? zijn dit de rechte vruchten
Van trouwe liefde? 'k bid mijn lief, hy ſtae my toe
Dat ik hem ſtraf. Mijn heer, mijn lief, mijn man, wel hoe
Kan 't zijn, dat gy uw vrouw zoud in de noot verlaten?
Is dit beminnen? neen, het is 't beminde haten.
't Zijn ongerechtige gedachten, ach mijn heer!
Gelooft gy dat ik ben gants zonder hert en eer?
Bezweek oyt rots in zee voor bulderende vlagen?
Tigr. Mijn trooſt! hoe zal ik my dan in dit onweer dragen?
Wat wilt gy dat ik doe? en ziet gy dan niet aen
De woeſte ſtormen, in den hemel opgeſtaen,
En vinnig neêrgeſtort in regen van ellenden

Op uw Tigraen ? zal een Tiran dan mogen schenden
Uw eer, en ook de mijn ? wat tegenstant, wat macht
Den hemel aen my gaf, ik hebze voortgebracht,
En met beleyd gebruykt op zijn tirannig stryen;
Maer te vergeefs. Ik moet van daeg zijn wreetheyd lyen,
Ik kan doch mijn verlies, mijn lief! niet tegenstaen,
Noch u beschermen; wat ik doen kan, is gedaen.
Polix. 't Is niet, gy kont ons door dit swaert een uytkomst geven,
Indien uw hand nu maekt een eynde van mijn leven.
Geloof, zoo gy my wilt doen sterven, zal mijn dood
Mijn eer beschutten, en u dragen uyt uw noot.
Koom aen Tigranus! koom, ey koom, en maek mijn dagen
Van droefheyd, eyndeloos: beraed u niet, ô trage'
Tigranus, stoot maer toe, steek Polixceen in 't hert,
En dood mijn quelling met een aengename smert.
Zoo zal de eer in roem van overwinning leven.
Mijn heer! die nimmer my iets schuldig zijt gebleven,
Voldoe my deze mael in 't geen ik bid. Wel aen!
Verhoor mijn laeste beê; op dat ik, ô Tigraen!
Mach zeggen, dat gy my noyt mijn verzoek ontzeyden:
Zie daer, mijn ziel gereet, en vaerdig om te scheyden,
Bid u om die genae: steek toe, steek toe mijn heer!
Mijn dood straft een Tiran, en zy beschermt mijn eer.
Tigr. O deugd! wat oog zagh oyt de aerd uw weêrgae dragen?
Uw reden roven my mijn hert. De ziel verslagen
En moedeloos, verschrikt voor 't geen gy wilt. De trouw
En liefd gebieden my gehoorzaem aen mijn vrouw
Te zijn: de wanhoop zoekt my hier toe aen te drijven,
Maer barremhertigheyd wil dat ik u laet blijven
In 't leven: en dat ik hier voor uw oogen sterf.
Polix. Wie helpt my levende, zoo ik uw leven derf?
Wie wreekt mijn dood naer d'uw ? mijn dood kan 't alles wreken.

Vaer

Vaer voort Tigranus? volg mijn raed, en ſtaek uw ſpreken
Van my te ſparen: ſpaer geen leven, ſpaer geen bloed,
Daer 't bloedvergieten d'eer voor eeuwig leven doet.
'k Zal leven door de dood: mijn ſterven baert een leven:
Een ſlagh kan my mijn dood, mijn eer, en leven geven:
Ik leef door d'eer, ſchoon ik, om d'eer, het leven mis,
Waer toe vertoeft, indien mijn ſterven leven is?
Koom, koom Tigranus! koom om Polixceen t'ontzielen:
Ik ben bereyd: doch wil eerſt voor u neder knielen,
En bidden, dat zoo haeſt mijn lichaem is ontzielt,
Gy 't vlees begraeft in 't vuur, of 't water: daer den fielt
En geyle bloed Tiran niet wert ontroert door d'oogen:
Om aen mijn doode vlees te wreken zijn vermogen.
Dit eyſt de rede, en ik wil dat zulx geſchiet.

Tigr. Gehoorzaemheyd zeyd jae, maer liefde wil het niet.
Hoe, ik u dooden?

Polix. Waerom niet?

Tigr. Om dat de wetten
Van liefde zulx verbiên.

Polix. In plaetze van beletten,
Gebieden zy 't.

Tigr. Dat ik u dooden zou?

Polix. Och jae.

Tigr. Wil liefde, dat ik aen mijn lief dan moord begae?

Polix. Wil liefde dat uw lief Tirannen min zal lijden?

Tigr. Ik voel de reden en de liefde t'zamen ſtrijden.

Polix. Ach! uw medogentheyd vermeerd mijn ongeval.
Flaeuhertigen! vertrouw dat ik u helpen zal
Door d'eer, door liefde, en met een ook door mijn oogen.
Noch eens, ſtoot toe.

Tigr. Moet ik uw ſtrenge wet gedoogen
O wreê nootwendigheyd?

Polix. Nu is 't beraden uyt.
De ſtadt gaet over, koom Tigranus! en beſluyt
Mijn rampſpoed met mijn dood.

Hy

Hy trekt zijn ponjaert, steekt Polixceen in haer arm, zy, gewond zijnde, valt in onmacht.

O wrede Tiridate!
Nu leyt de kuysheyd van haer eedle ziel verlaten,
Gy zijt de oorzaek, ik de werker, zy gewond,
Smoort in haer lauwe bloed. Ik kus haer doode mond.
O schone sterren! die zoo helder pleegt te schijnen,
Ik zie uw stralen in bebloede wolk verdwijnen
Van een onnooz'le dood. Leef om te wreken; sterf
Tigraen! tot straf van dit, doch noyt gewilt, bederf.
Mijn lief gedood? ik gae op d'oever haer begraven.
O neen! licht dat my daer een van des vyands slaven
Verspieden mocht; en zoo mijn doode Polixceen
My weêr beroven: ach Tigranus! waer dan heen?
De vyand heeft de stad, 'k begeef my van de wallen,
En laet mijn Polixceen hier in het water vallen.
Ik gae mijn ongeluk vervolgen in mijn noodt,
Voor eerst zoek ik naer wraek, en nae de wraek mijn doodt.

DERDE HANDELING.

EERSTE UYTKOMST.

Polixcena. Fraartus. Lijfwacht.

Polix. O ongeval! ô ramp! most ik tot hier noch swerven?
Most ik in 't ongeluk het sterven dan noch derven?
O levendige dood! waerom de dood belet
Te dooden Polixceen? wiens ziel haer had gezet
Te lijden schipbreuk, die zy niet heeft lijden kunnen,
Dat gy my leven liet is my 't geluk misgunnen,
Nu ik, noch levende gevangen niet en kan
Mijn kuysheyd bergen voor de lust van een Tiran.
Gy, die my in uw macht bewaert, wilt my gedoogen
Te sterven van uw hand. Verhindert het vermoogen
Der wellust, door mijn dood; 't is hem noch niet bekend

Dat ik gevangen ben. Koom maek mijn dagh een end,
Belet zijn beestigheyd, door mijn gewillig sterven;
Gy zult, gelooft het my, een hooger eer verwerven
Dan of uw kloeke arm een gansche troep versloeg.
Wel aen! hef op uw hand, ik ben gereed, en voeg
My naer mijn dood. steek toe. wat houd u op? ô wreede!
En onmedoogende? geef my uw swaerd, de rede
Gebied het, en ik wil 't; lang aen, dat ik het druk
In deze borst; en mijn verliefde hert zelfs ruk
Ten boezem uyt; en geef ten offer aen Tigrane,
Kunt gy dit weygren aen verliefde vrouwe tranen?

Fraar. Mevrouw! waer 't in mijn macht te doen 't geen gy gebied,
Ik deed het; maer mijn eed, en plicht gedoogen 't niet.
Ik kan niet zoo ik wil; Mevrouw die moet geloven
Dat uw bewill'ging my mijn leven zou beroven.
Om uw behoudenis ging ik verlooren; doch,
Waer 't niet in 't open veld, Mevrouw! 'k bestond het noch;
Maer nu en kan ik niet, den hemel moet u helpen.
Mevrouw? 't zal nodig zijn dat men de vloed doe stelpen
Van 't laeuwe bloed, 't welk uyt uw diepe wonden vliet.
Gae met my in mijn tent, eer ons den Koning ziet.

Tweede Uytkomst van de derde Handeling.

Kassandra. Tigranus. Hecuba. Tigranus in soldaten kleding.

Kass. MYn heer! wat zoekt gy hier? hoe durft gy 't onderwinden?

Tigr. Ik zoek al 't geen een ongelukkig Prins moet vinden.
'k Zoek wraek, en dood, en dat door liefde, of door haet.

Hec. Mijn heer! ik bid, dat gy u hier niet zien en laet.
Schuw deze plaets, indien gy plaets vind voor de reden.

Tigr. Ik zal niet missen te vergelden de geleden
En onverdiende straf gepleegt aen Polixceen:
O loffelijke vrouw! wiens smekende gebeén

My dwongen, door mijn hand uw ramp een eynd te
geven,
En d'uw geeyndigt door de mijne dubbelt leven.
Wat heb ik, goede Goôn! mijn Polixceen gedaen?
Meer als oyt iemand dorſt zijn leven onderſtaen.
Neen, neen mijn dochters, 't lot gewurpen doet my
kiezen
Mijn dood, nu dat de dood my deerlijk deê verliezen
Mijn waerdſte ſchat. Ik wreek de oorzaek, en verſchaf
De dood aan Tiridaet, mijn wraek zy hem tot ſtraf.
Zie dees bebloede pook beſturven in mijn handen,
Hier door heb ik beſchut de kuysheyd voor de ſchanden,
En welluſt eens Tirans; doch onnatuurlijk, ach!
Ik heb mijn ſchoone zon verdonkert. 'k Heb den dagh
Haers levens in een nacht verandert. Onbeminde
Van het geluk! waer toe deed gy my onderwinden
Zoo wreden ſtuk? ô hand! ô ponjaert aengevoert
Tot zulk een moord. O moord! die my 't gemoed ont-
roert
Met knaging, door berouw gedrongen in 't gewiſſe!
Koom ſwarte zuſters van de naere duyſterniſſe';
En breng my hier uw vlam, en ſulfer; ſtraf mijn daed
En onverzoenbre ſchuld, in 't vuur 't welk noyt vergaet,
Maer eeuwig duurt, om my in eeuwigheyd te plagen!
O hand! ô hand gy hebt d'onnozelheyd verſlagen.
De ſchoonheyd, en de deugd hebt gy van een geklooſt;
Het lichaem van de ziel, de ziel van 't rif berooft.
O kuyſche ziel! zie doch eens neder van den hemel
Hoe ik door naberouw en knaging, wroet en wemel
In wanhoop, in elend, in droeve razerny.
Ik kniel! ô ziel! ô ziel! zie doch eens neêr op my,
En op mijn hert: heb ik uw liefde oyt genoten,
Zoo hoor hem, die u heeft gehoort: uw bloed vergoten
Op uw begeert: 'k verzoek genae. O ydle klacht!
O gy bloeddorſtig ſtael! wat hebt gy uytgewracht?
Ik gae, om zien of ik de Koningin kan ſpreken.
Waer

Waer is mijn zusters tent, Kassandra?
Kass. 'k Ben bezweken
Van schrik; helaes! ik zie den Koning. Ey! mijn heer,
Vertrek terstond van hier.
Tigr. Zijn lijfwacht volgt, ik keer.

Derde Uytkomst van de derde Handeling.

Tiridatus. Orosmanus. Ormena. Fernabassus. Lijfwacht.

Tirid. EEn ziel, verlieft op eer, valt streng en straf in 't strijden,
Maer zal de wreetheyd in zijn overwinning mijden,
En toonen zachtigheyd.
Oros. Dat speur ik alle daeg,
En 't blijkt aen d'yzers wel, die 'k om mijn handen draeg.
Tirid. Waer is uw broeder met zijn Polixceen gebleven?
Orme. Van 't geen ik niet en weet kan ik geen antwoord geven.
Tirid. Ormeen! gy weet het, zeg waer zijnze?
Orme. Voor de Goôn
Verklaer ik neen.
Oros. Gy zijt voortaen niet meer een zoon,
Ik lees nu in mijn hert het boek van uw gedachten:
Ik zie uw schennis vergezelschapt met de krachten
Van dolle vlammen; 'k zie uw hert nu opgevult
Met ongerechtigheyd. Gy stapelt schuld op schuld;
Gy tracht naer lust, en bloed, uw quaed wert overvloedig,
Blijf gy een Tiger, mijn Tigraen blijft even moedig.
Tirid. Hertnekkigen! 't is waer, de lust heeft my bestreên;
Ik zoek Tigranus bloed, en 't vlees van Polixceen.
'k Verberg het niet, maer 'k wil haer minnen, en volherden,
Dat schepsel is te schoon, om niet bemint te werden.
Hoe, ik heb oogen, zy heeft schoonheyd, kan 't geschiên
Dat deze oogen zulk een schoonheyd kunnen zien,

En die niet minnen? 't waer een wonder aller wondren:
De ſchoonheyd heeft de min veel ſteden uyt doen plondren,
't Beroemde Troyen met een felle brand geplaegt.
Schoon Polixcena vlucht, en dat de vrees haer jaegt
Aen 't eynd des werelds, 'k zal haer volgen, 't zy door ſtromen
Omheynt met klippen, en met rotſen, 't zy door bomen
En woeſte wildernis; daer yzer, vuur, noch ſtael,
Noch wapens, noch geweld, noch donderend metael,
Noch hel, noch hemel zelfs my zullen doen beletten
Te volgen Polixceen. Mijn min, mijn brand, mijn hetten
In luſt tot die doorluchte ſchoonheyd, gaen te vert,
Mars heerſt in mijn gemoed, en Venus in mijn hert.
Orm. Aenziet mijn tranen, die u bidden om mijn ſterven,
Ey! laet mijn droefheyd nu deez' blijdſchap doch niet derven,
Of wil dan dat ik zeg, dat uwe Majeſteyt
Zijn quaetheyd ſterker zy, dan mijn ſtantvaſtigheyd.
Mijn liefde wil mijn dood, en ik wil dat mijn reden
Getuygen aen mijn heer, dat mijn eerbiedigheden
Veel ſterker zijn dan wel mijn droefheyd. Ey verras
My doch, ô dood! en toon wie dat Ormena was.
Oroſ. Helaes! al waer uw hert eén klip het moſt bewegen.
Gy voelt 'et wel, de reden zijn u zelver tegen,
Doch te vergeefs. Het quaed raekt u wel aen 't gemoed;
't Vergif van quaedheyd ſchift de zuyverheyd in 't bloed
In bittre gal. Gy ziet de deugd als voor uw oogen,
En maekt 'er ſchaemroot; gy kunt zelver niet gedoogen
Haer raed te volgen, maer veel eer dien quaden vond
Die u tot ondeugd wijſt, ô dienaer van de zond!
Gy kent uw quaed, en wilt noch quaed zijn, en volherden
In 't quaeddoen; om alzoo een quaet Tiran te werden.
Vaer voort, vaer voort in 't quaed, 't welk u noch overſchiet;
'k Vertrouw dat Polixceen, noch mijn Tigranus niet
Meer

Meer levend zijn.
Tirid. Men doe hun datelijk vertrekken.
Is zijn voorzegging waer, zoo wilt het my ontdekken
O Hemel! Polixcena dood? laet dan haer graf
Het mijne zijn, en ik, al ſtervende, tot ſtraf
Haer volgen.
Fern. Hoe, mijn heer! wilt gy uw plicht vergeten,
En d'eer van uwen troon? ô Vorſt! gelieft te weten
Dat gy moet hooren naer de ſtemme van de reên,
En die van de natuur; want dezen zijn die geen
Die d'aerd bewaren; volgt die wetten.
Tirid. Staek te leeren
Aen Vorſten, af te ſtaen het geen dat zy begeeren.
Het wettig onderricht ſtaet Fernabas niet vry:
Ik leef niet door de wet, de wet leeft hier door my.
Het zijn de Koningen alleen die wetten geven.
Fern. Een Koning is aen 't volk een voorbeeld; waer naer 't leven
Van zijn Gemeente volgt. Elk een, 't zy van wat ſtaet,
Voegt zich op 't zelfde pad dat zijnen Koning gaet.
Eert hy de wetten zelfs, die eer zal yder leeren
Dat het veel lichter valt voor d'onderdanen, t'eeren
De wetten van een Vorſt, wanneer een Vorſt zelfs leeft
Naer wetten, die zijn macht aen d'onderdanen geeft.
Acht hy ze zelver niet, ze zijn veracht. Geen vrezen
Verbiên my rond te gaen, ſchoon ik gehaet mocht wezen.
Een Koning moet de wet gehoorzaem zijn, indien
Hy d'onderdanen wil aen hem gehoorzaem zien.
Tirid. Der Princen waerdigheên, door 't blixemen der kronen,
Verplichten het gemeen gehoorzaemheyd te tonen,
Of 's Konings gramſchap op hun hals te laên.
Fern. Mijn heer!
Maekt rede plaets, en let op 't geen zy leert.
Tirid. 'k Begeer

Geen reden. zwijg, mijn wil gaet boven alle reden:
En ſteur mijn luſten niet in hun begeerlijkheden;
Zoo wel gerechtig, als vermaeklijk is mijn vlam,
Die uyt de ſchoonheyd zelfs haer eerſte oorſprong nam.

Vierde Uyt*komſt van de derde Handeling.*

Fraartus. Polixcena met een doek over haer arm. Lijfwacht.

Fraar. NAer dat men op de zy van 't water, 's vyands wallen
Beſtormden, is de ſtad in onze macht vervallen.
Ik zagh in het kaſteel een vluchteling, wiens hand
Een ponjaerd drukten in het teeder ingewand
Van dees Princes; hy, om zijn moordluſt te voltrekken,
Verdubbelde zijn wraek met ſcheuren, ſlingren, rekken,
Tot hy haer eyndelijk ter veſten over dreef
Naer 't water, in de wal, zy met haer kleding bleef
Vaſt hangen aen een boom: ik ben voort toegeſchoten,
En heb Mevrouw ontzet. Hy, door de vlucht genoten
Zijn vryigheyd, ging deur. Zy, buyten het gevaer
Van ſterven, is gewond. Mijn Koning! ik koom haar
U offren; Polixceen, mijn heer! is uw gevangen.
Tirid. Fraartus! gy maekt my gelukkig in 't verlangen
Naer deze ſchoonheyd op welk ſchoon mijn leven voed.
Ik kan u niet voldoen nu my uw dienſt voldoet;
Al waer 't dat ik u mocht al 't mijne overgeven,
Noch zoud 'er meerder aen u ſchuldig zijn gebleven.
Princes! wat monſter, of Tiran was zoo verwoet,
Dat hy vergieten kon het koninglijke bloed
Van zulk een ſchoone vrouw? wat rover heeft gevonden
Die wreetheyd, dat hy dorſt dit ſchone lichaem wonden?
Dit lichaem, dezen arm noch vers met bloed bevlekt,
Met bloed, 't welk mijn gedaent, in bleke kleur, verwekt
Tot droefheyd.
Polix. Heeft mijn quaed noch eenig goet, ha wreden!

't Welk u bewegen kan? zoo hoor naer mijn gebeden;
En heelt mijn wonde niet, maer opentze, en laet
De ſtromen van mijn bloed uytſtorten. Koom, en ſlaet
Uw oogen op de wond, die liefde heeft gegeven.
Laet Oroſmanus in zijn oude vryheyd leven,
Geef hem zijn troon weêrom, die gy onrechtig naemt,
En tegens recht bekleed, toom doch uw wraek met ſchaemt.
Ondankbren! hoe kund gy in uw gemoed gedoogen
Een vader dus te zien mishandelt voor uw oogen,
En uw onkuys gezicht zoo eereloos te ſlaen
Op my? foey dertle min! uw luſt kan niet beſtaen.
Stelt doch geen yd'le hoop op my. Volgt mijn vermanen;
Gae heen, en breng uw hert ten offer aen de tranen
En zuyvre liefde van uw kuyſche Koningin;
Gy vind doch niet dan wraek, in my, op uwe min.
Uw min zal nimmermeer mijn reyne ſchoot beſmetten.
Geen ſtorm kan in de zee de rotſen doen verzetten.
De klippen wijken noyt voor 't buldren van de windt.
't Is al vergeefs aen my wat Tiridaet begint.

Tirid. Gelooft Mevrouw, dat ik mijn eer zou durven krenken?
Neen Polixcena! neen, Princes! gelief te denken
Dat ik de liefde volg, en d'overwinning niet.
'k Aenbid uw ſchoonheyd, 't welk de liefde my gebied;
Is dit een quaed, zoo moet Mevrouw dat quaed gedoogen,
En ſtraffen de natuur, van wien zy zulk vermoogen
Ontfangen heeft. Gy zijt te ſchoon, ô ſchone vrouw!
Dat ik geen minnaer van die ſchoonheyd wezen zouw.
O ſchoonheyd! om aen 't ſchoon van Polixceen te raken,
Zal ik een ſcheyding met mijn vrouw Ormena maken;
En minnen u, wiens ſchoon my meer vernoeging geeft.
Wilt gy van my, Mevrouw! dat Oroſmanus leeft?
Zoo leeft met my in liefd, en buygt uw trage zinnen,

Om Tiridatus, die u mint, te wederminnen.
Polix. Een kroon is eere waerd, zy is de hoogste schat;
Maer duyster is haer glans indienze wert beklad
Met vuyle wellust. Ik wil om geen vaders leven,
Noch ook het mijne zelfs, mijn eer niet overgeven,
Noch Troon, noch Kroon, noch Rijk, noch al wat gy bezit
Begeer ik voor de deugd, wier godheyd ik aenbid;
Om die te volgen wil ik alle schat verlaten,
Mijn man, mijn vader, ja mijn zelf, en al mijn Staten,
Ik maek een eynd, zie daer Tiran! dit stael gedrukt
In deze kuysche borst.

Tiridaet ontneemt haer den ponjaert.

Hoewel gy my ontrukt
Den oorsprong waer door ik mijn sterven zocht te baeren,
Zoo zult gy my noch niet ontrukken deze haeren,
Waer door ik aen mijn dood kan komen. En naerdien
Zult gy mijn vader, en mijn man my volgen zien.
Tirid. O schone oorsprong van mijn ziels genegentheden!
Polix. O wrede oorzaek van de smert, die 'k heb geleden!
Tirid. O oorsprong van mijn min! hoe tergt my uw gelaet.
Polix. De oorsprong van u min, is oorsprong van mijn haet.
Heeft mijn gelaet de schuld, ik zal 't in 't bloed verstikken,
En wil 't zoo schenden, om een schenner te doen schrikken
Voor echte schennis.
Tirid. Onverbiddelijke vrouw!
O geest vol tegenheyd! ô Tigerin! vertrouw
Dat ik, in plaets van liefd, u lichtelijk zou haten.
Polix. Waerom en doet gy 't niet? wie raed het u te laten?
Tirid. 't Zal best zijn dat ik haer met zoetigheyd verwin.
Uw kamer is gereed, Princes, ey! gae doch in.
Polix. O onbeschaemden! ô gy trouweloozen Koning!
Maek Polixcena op der aerd geen ander woning
Dan 't graf. Dit is al 't geen daer zy om wenscht.

Tirid. O neen!
Veel beter voegt een Troon, dan 't graf aen Polixceen.
Men schik haer dienstboôn van de Koningin, die heden
Bedienen de Princes. Gae, doe haer binnen treden.

VIERDE HANDELING.

EERSTE UYTKOMST.

Euforbus in boere kleding. Fraartus.

Eufor. WAt werkt het quaed gevaer aen die, die 't quaed bezit.
Zoo gy my helpt, mijn heer! in 't geen daer ik om bid
Zoo is 'er geen belet. Ik moet mijn heer ontdekken
Hoe onzen Prins, by nacht, met al zijn macht komt trekken
Recht op uw leger aen, en vind zich al na by;
Mijn Vorst zond my voor af, en wilde dat ik my
Zou voegen by mijn heer Fraartus, die de reden
Gerechte plaets vergunt; en, naer de billikheden,
Gerechtigheyd beschermt, en 't onrecht tegen staet.
Mijn Prins verzoekt dat gy u doch bewegen laet,
Om met uw leger 't zijn' te sterken, en zoo t'zamen
Bequame middel tot een vrede te beramen.
Zijt zeker, dat zijn macht niet voor uw leger rukt,
Om dat uw Koning zou door d'onzen zijn verdrukt;
Maer wel om dat door 't quaed in andren te verhindren
Hy tracht het ongeval van Polixceen te mindren;
Indien gy u met ons vereenigt, kan 't geschiên.
Mijn heer zal ook zijn Vorst hier door behouden zien,
En d'oorlog in een vreê verandert. Dit 's de reden
Dat ik in 't boerenkleed kom door uw leger treden;
Uw schildwacht (onbewust mijn handel) liet my door;
En d'order van mijn Prins stel ik Fraartus voor,
En wacht zijn antwoord. 't Stuk en kan geen uytstel lij-
Ook hebt gy zulx belooft. (den,

Fraar.

Fraar. Om voorder quaed te mijden
Vind ik het goet. 't Is waer, dit is 'er af, mijn heer!
In teeken van mijn trouw, ik by den hemel zweer,
Dat ik my voor mijn Vorſt noyt ontrou heb gedragen;
Maer wel als eene van die geen, die garen zagen
De welvaert van hun Rijk. Euforbus gae terſtond
En zeg aen uwen Vorſt, dat ik geraden vond
Dat hy op d'aentocht zich vervorder met de zijnen,
En op het ſpoedigſt doe zijn volk by 't onz' verſchijnen
Met ſlaende trommels, en ontrolde vaendels; gy
Gelieft 'er by te doen, mijn heer! hoe nodig zy,
Dat een vertrouden, met een handſchrift afgezonden,
Aen onzen Koning koom. Wat meerder dient gevonden
Tot welſtand van dit werk, wert voort van my voldaen;
Ik ken mijn macht, en volk, waer op men vaſt mach gaen;
En met een woord, ik ben hier Oppervorſt te velde.
Eufor. Zoo vlieg ik dan, om dit aen onzen Prins te melden.
Fraar. O hemel! zegent doch dit goddelijk beleyt
Met een gelukkig eynd. Ik zie zijn Majeſteyt
Daer komen; laet ons gaen, de zaek heeft vlijt van node,
En eyſt vervordering; 't vervolg ſtaet aen de Gode.

Tweede Uytkomſt van de vierde Handeling.

Tiridatus. Fernabaſſus.

Ferna. MYn heer! de mompeling, door 't leger heen verſpreyt,
Geeft my veel achterdocht; ik vrees voor zwarigheyd.
De hoofden voegen hun vaſt t'zamen; en by hopen
Ziet men het volk heel ſnel door 't ganſche leger lopen.
Dat meer is, yder vliegt, dogh met een ſtille trom,
Men ſpreekt 'er mond aen mond, gewis daer gaet iets om,
't Welk u tot nadeel ſtrekt, en ik kan niet bevroede'
Of 't leger is verſtroyt. De Vorſt zy op zijn hoede;
En

En wel voordacht in 't geen ik voorſtel.

Tirid. Hoe, gy raeſt,
En uw flaeuhertigheyd maekt u, door waen, verbaeſt.
Wie zouw zich tegens my in oproer durven ſtellen?
Neen Fernabas! 't zijn niet dan vrezen die u quellen.
Ten kan niet wezen; doch wat ſchaet het onderſtaen
Om te vernemen wat in 't leger om mach gaen?
Gae, bootſchapt, uyt mijn naem, Fraartus, die ervaren
Gelijk getrouw is, dat hy ſpoedig doe vergaren
Mijn krijgsmacht, en die ſtel in order. Ik verſchijn
Terſtond in 't leger, om te zien hoe 't daer mach zijn.

Derde Uytkomſt van de vierde Handeling.

Ormena. Polixcena. Oroſmanus.

Orm. IK weet wel, dat de hoop ons eyndlijk zal ontglyen;
Mijn vader dus geboeyt; mijn zuſter! gy in 't lyen
Van uw gevangenis, loopt overgroot gevaer.
O Goden! of mijn dood alleen genoegzaem waer
Voor 't onheyl van hun tweên; hoe blijdlik zou ik ſterven,
Indien ik met mijn dood hun vryheyd kon verwerven.
Maer 't is vergeefs; ô liefd! hoe tokkelt gy mijn hert
Met ſchrik, die mijn gemoed voorzeyd een meerder ſmert.
Krijgt hy Tigraen, zoo is mijn broeders dood geboren,
En gy, ô Polixceen! gaet hopeloos verloren:
Om dit te ſchutten, en uw onheyl te verhoên
Bid ik u, wilt mijn man in zijn begeert voldoen,
Ik zal hem afſtaen, zoo gy toeſtaet hem te minnen,
Hy mint niet te vergeefs, dewijl hy zijne zinnen
Door uwe ſchoonheyd voelt verwonnen: mint hem ach!
Mijn zuſter Polixceen! zoo 't bidden helpen mach:
Help door zijn min, en mijn gebeden, doch bevryen
Mijn vader, en uw man, u zelf, en my. 'k Zal 't lyen
(Hoewel met tegenwil) dat hy quaetwillig leeft:

Doch als zijn geyle lust onz' echt geschonden heeft,
Zal hy, naer dat verlies, Ormena meê verliezen,
Die in 'er tranen zal geen ander wraek verkiezen
Dan een gewilge dood.

Polix. Wel hoe Mevrouw! meent gy
Dat Polixcena dan niet langer eerlijk zy?
Maer datze in een vlam van vuyle lust zou branden,
En zoeken 't leven, om te leven in de schanden?
Wat quader raed geeft gy aen een verslagen ziel,
Ziel, die aen my gebied, dat ik hier nederkniel
En bid om tegenstand. Zie hier, zie hier Ormene
Bedroefde Koningin! het bloed van Polixcene
Noch even laeu gestremt uyt vers en open wond;
Aenziet mijn tranen langs mijn wangen, op mijn mond
Afvloeyen. Ziet toch eens mijn dood besturven lippen
Verandert van het root in purper blaeuwe klippen,
Waer op het leven strand, en 't herte schipbreuk lijdt;
Gy ziet dat my de dood op 't vinnigste bestrijdt,
En noch kunt gy aen my zoo snoden vonnis geven:
Denk vrylik, deugt en eer zien noch op staet, noch leven:
Maer trachten naer de dood daer 't een van beiden gelt:
Een geest met deugd gesterkt, en past op geen gewelt.
Tigraen! 't zy waer u ook het ongeval doet wijken,
Ik blijf stantvast, om u in alles te gelijken.
Uw al te lieven hand (gedreven van de nood)
Liet my dit leven, als 't u aenriep om de dood,
En my dat latende, liet liefde my dus zwerven,
Daer my de liefde zal, om uwe liefd, doen sterven,
Veel liever, dan dat ik uw liefd bevlekken zouw.
Koom mijn getrouwe Prins Tigranus! schut de trouw
Voor trouwloosheyd; koom hoed mijn eer: en wreek mijn treuren:
Toon u een leeuw, en wil voor mijn gezicht verscheuren
Een trouweloos Tiran. Of zoo u 't lot noch drukt
In uw begeert, en dat uw meening u mislukt
In wraek: zoo koom dan voor de twede mael, en open

Mijn boezem, om de ziel van Polixceen te slopen,
Op dat haer rif verstrekt een spiegel van de trouw.
Orm. Geeft Goden! dat men hun doch alle drie behouw,
En zonder dat ik ook mijn Tiridaet verlieze.
Polix. O zuster! hoe moogt gy zoo onbedacht verkieze'?
Oros. O dochter! wat zijt gy ondankbaer.

Vierde Uytkomst *van de vierde Handeling.*

Kassandra spreekt de Koningin zoet'es aen, die daer op, met stilzwijgende eerbiedinge, vertrekt.

Oros. GAet, jae gaet,
O schepsel zonder moed! uw openbare haet
Verbergen. Gy, in wien de deugd haer glans doet stralen,
Zoekt in uw ongeval de hoogste lof te halen,
Die oyt een vrouw bequam. Roemwaerde Polixceen!
Vertrouw, naer dat gy hebt in 't ongeluk gestreên,
Zult gy roemruchtig in uw overwinning leven,
Schoon dat gy aen de dood uw ziel most overgeven.
Uw dappre moed brengt my, in 't nootlot, blijdschap an.
En geeft my hoop dat wy, in 't eynd, van dien Tiran
Noch zullen zijn verlost.
Polix. Men zy voordacht in 't spreken,
Op dat wy niet en zijn van ons geluk versteken
In dit ons ongeluk, om uytkomst te beraên:
Want licht zal den Tiran ons bykomst tegen staen,
En onze t'zamenspraek naer dezen niet gedogen:
En mist my dit, zoo mis ik ook met een 't vermogen
Van uw voorzichtigheyd, in overleg, en raed,
Die my nu nodig dient te helpen in dit quaed.
Oros. O Goôn! spaer Polixceen, wilt haer een uytkomst geven.
Polix. Zy sterft gemoedigt, of zy tracht vernoegt te leven.
Daer komt de Koningin weêrom; 't is best geraên
Haer niet te naderen, koom vader! laet ons gaen.

Vijfde

Vijfde Uytkomst van de vierde Handeling.

Tigranus. Ormena.

Tigr. MYn zuster! zal mijn liefd die gunst in u niet vinden,
Dat gy mijn nootlot met uw vrindschap wilt verbinden?
Mevrouw! weet gy dan niet, als een uytnemend quaed
Tot quader strekt, dat men als dan een zelfden raed
Daer tegen stel? ons quaed in 't opperste gerezen
Dient nu met vuur of stael weêr neêrgedrukt te wezen.
Mijn Staet verloren, daer by vader onder 't juk
Van slaverny geboeyt; ik, in het ongeluk
Gedompelt, moet, beroost van al het mijne, swerven;
En gy blijft noch in slaep, en stemt tot ons bederven.
Doch gy treed zelfs op 't boord van eygen ongeval,
Daer 't onweer u niet min dan ons bestormen zal.
O Goôn! beweegt dit hert in vlammen van meêdogen.
Mevrouw! ik bid u, slae erbarmelijk uw oogen
Op mijn verwoeste stad, en zie eens hoeze leyt,
En hoe mijn burgery haer ondergang beschreyt.
Hoe droeve moeders met gesmoorde zuygelingen
Hun schae beweenen. Zie de bittre tranen dringen
Uyt d'oogen der geschende dochters. De Gemeent
In ketenen geboeyt; en al wat leeft hoe 't weent.
De toorens neêrgestort, de kerken ingevallen,
De huyzen afgesloopt, de stad beroost van wallen.
D'inwoonders zonder goed: soldaten rijk van buyt.
Men hoort 'er anders niet dan moordgeschrey: 't geluyt
Des levenden is niet dan zuchten, karmen, klachten.
Druk dees ellenden eens na waerd' in uw gedachten,
En overdenk, hoe 't met Damasia moet staen,
In wat benautheyd al mijn burgers daer vergaen.
Dit dient 'er noch gezeyt, en daer meê sluyt de reden
Een langer klacht. uw hert behoorden mijn gebeden
T'ontfangen; of ik zeg, Mevrouw! gy hebt 'er geen.

Orm. Ach! mocht mijn bloed die wraek verzoenen, en 't geween
Der onderdanen (in hun droeve jammer) ſchorten,
Hoe willig zou Ormeen haer eygen bloed verſtorten,
Hoe willig zou dit hert zich offren aen de dood,
Indien het vader, u, en zuſter, in de nood,
Voor 't bitter ongeval kon hoeden, en bevryen.
Geen dood, hoe wreet die viel, ik zouze willig lyen.
Maer ach! wat kan ik doen, mijn macht is zonder macht;
Die uytkomſt moet alleen van d'hemel zijn verwacht.
Tigr. O neen! Tigranus hand kan ôns een uytkomſt geven:
Door deze hand, Mevrouw! kunt gy gezegent leven
In voorſpoet, en in vreê. Begunſtig dan die hand
Tot hulp van vader; en ons lieve vaderland.
Orm. Mijn broeder! hoe, ik ſchrik.
Tigr. De ſchrik voegt hertelozen,
En 't hert eyſt kloekheyd in het ſtraffen van de bozen.
Geef my uw macht tot hulp in wraek aen een Tiran;
Dat is gelegentheyd, waer door ik eenmael kan
Geraken in zijn tent; om hem zijn ſtraf te geven.
Orm. O hemel!
Tigr. Zoo 'k u niet bevry, men neem my 't leven.
Orm. Mijn geeſt bezwijkt, en 't hert dat gruwelt voor die daed,
Staek uw verbolgentheyd. Ach! wilt gy tot verraed
Ormena porren? haer die boosheyd doen beginnen?
Natuur gunt u wel hulp; maer dwingt my hem te min-
Tigr. Hoe! mint gy een Tiran, een overgeven fielt, (nen.
Die trouw, natuur, en echt, en ook de liefd vernielt?
Een Tiger, die het bloed van bloedverwanten ſwelligt?
De Goôn veracht, de ſtaet van zijn geſlacht verdelligt?
Die vader houd geboeyt; u niet en eert: mijn vrouw
Gezocht heeft tot zijn luſt, in ſchennis van zijn trouw.
Wel zuſter! hoe kunt gy uw hert en liefde geven,
Aen dien Tiran, wiens wraek tracht naer Tigranus leven?
Orm. Mijn broeder! is hy niet mijn Koning, en mijn man?

Tigr. Is hy uw moorder niet, uw dood, en uw Tiran?
Waerom my niet vergunt 't geen ik heb voorgenomen?
Orm. De een verbied het my, hoe zoud ik daer toe komen?
Tigr. De liefde vergt 't u, en waerom weygert gy?
Orm. Helaes! wat voor een raed, Tigranus, geeft gy my?
Tigr. Een eedle raed.
Orm. Een raed, die d'edelheyd haer luyster
Bevlekken zou, dat zy voor eeuwig bleef in duyster.
Tigr. O zuster zonder liefd! ô onnatuurlijk kind!
Dat vader niet en lieft, maer een verrader mint.
Orm. Hoe wreet dat hy my is, ik moet zijn wreetheyd lyen,
Mijn goedheyd moet, in 't eynd, zijn quaetheyd over-
ftryen.
Tigr. Verkeerde zuster! zal uw broeder dan de dood
Van Polixcena niet gewroken zien? zoo stoot
Dit stael, noch laeu van bloed, zoo bloedig dan in 't mij-
En doe Tigranus in zijn ondergaen verdwijne', (ne,
Daer hy verdwijnende verschijn voor Polixceen,
Die nu niet meer verschijnt daer zy wel eer verscheen.
Hoe! weygert gy 't? wel aen, zoo leef ik om te wreken,
Ik zal hem in uw arm (dat zweer ik u) doorsteken,
En dooden dien Tiran met wien gy sterven zult;
Doch hy door 't stael; en gy door schaemte: 't ongeduld
Zal 't leven van Tigraen in razerny vernielen.
Orm. 't Besluyt is quaed daer uw gedachten in vervielen.
Mijn broeder weet gy niet dat Polixcena leeft?
Tigr. O flaeuwe vond! om mijn besluyt te stutten. Heeft
Tigraen geen beter blijk? die hand en kan niet liegen?
'k Vertrouw mijn oogen meer dan u; die my bedriegen
Wilt met een schijn: die hand heeft haer ter dood ge-
bracht,
Dood zijnde, heeftze haer ook daedlijk in de gracht
Gewurpen.
Orm. Neen, niet dood, maer flaeu bleef zy toen hangen
Vast met haer kleed gehecht aen bomen; en gevangen
Quam zy in 't leger.

Tigr.

Tigr. 'k Ben in twijffel, door uw reên.
O droeve blijdschap! leeft gy noch mijn Polixceen?
Uw leven waer my lief, zoo dat genot van leven
Aen geen Tiran, maer aen Tigranus wierd gegeven.
Leef Polixcena! leef, maer niet om dien Tiran:
O hemel, aerd, en zee! mijn razerny en kan
't Niet dulden. Geeftze my 't zy levend, of gesturven;
Vergun my dit, zoo heeft Tigraen zijn wens verwurven.
Doe datze mijne zy, of dat z'er niet en is;
En is z'er, geefze my; zoo niet, dat ik ze mis.
Ik zal haer sterke geest erkennen, en ook houwen
Voor kuys, en zuyver, als de zuyverheyd der vrouwen.
Och! hoorde zy mijn stem, 'k weet zy de twede mael
Haer kuysche lichaem zou aen dit bebloede stael
Noch offren. Ha! ze heeft geen weergae in de deugde,
Haer eedle geest vereyst een altaer. Droeve vreugde!
Versprey mijn ongeval: herdenk de treurge lust
Van Polixceen, die deze ponjaert (eerst gekust)
My gaf: daer naer voor my haer zuyvre borst ontblooten,
En riep, Tigranus koom uw Polixceen doorstooten.
De liefd onwillig most de kuysheyd dienen. Zy
Hield wreetheyd zoet, en nam de doodsteek aen van my.
Dewijl mijn ongeluk ten hemel is beschreven,
Dewijl my nu het lot van opkomst heeft begeven,
Dewijl mijn tegenspoed geen beterschap verwacht,
Dewijl een zuster zelfs mijn ongeluk belacht,
En wil haer broeders bloed, moet ik rampzalig zwerven.
'k Beveel u Polixceen, ô hemel! gun my 't sterven.

Zeste Uytkomst van de vierde Handeling.

Tiridatus. Lijfwacht.

Tirid. HOe! quam dien snoden in mijn Leger?
Lijfw. Jae mijn heer,
Zoo ik my niet bedrieg, zien ik hem daer al weêr

By

By onze Koningin.
Tirid. Mijn lijfwacht! vat zijn handen,
En grijpt den ponjaert. Legt den booswicht voort in banden
Geketent; dit gesprek getuygt voor vast aen my
De hooge misdaet van hun snoo verradery.
Dat zy ons niet ontgaen.
Orm. Helaes! wat ongelukken
Zijn boven d'onzen?
Tigr. Ik quam hier, om u te drukken
Dees ponjaert in uw hert, bloeddorstigen Tiran!
Tirid. Men breng hun beyde wegh. Mijn Lijfwacht spoeyd u dan
Ter vlucht naer 't Leger, wilt Fraartus weten laten
Dat hy, op mijn bevel, goed' order stel; soldaten
In wapens hou, op dat ik veyliger verschaf
De middel, waer meê ik hun hooge misdaet straf.

VYFDE HANDELING.

EERSTE UYTKOMST.

Tigranus. Kassandra.

Tigr. KAssandra! zoo uw hert medogentheyd kan vinden
Met mijn ellenden, ey! zoo gae by mijn beminde
En waerde Polixceen, om aen die lieve vrouw
Te dragen dezen brief. Mijn noot vereyst uw trouw;
De tijd uw voortgang; en de hoop drijft mijn verlangen
Om van haer hand, door d'uw, hier antwoord op t'ontfangen.
Ey! haest u doch! en gae, maer zijt ook wel voordacht
Dat gy u niet vergist in 't doorgaen van de wacht
Die naest de tenten staet. Doet gy my dit bekomen,
Gy geeft my meer weêrom, dan my wel is benomen.
Kass. 'k Verzeker u, mijn heer, dat ik met goet beleyd
My troulijk quijten zal; om uw genegentheyd

Te dienen, ſchoon ik loop gevaer in ſtraf aen 't leven.
Tigr. Wat een verſlagen Prins nu niet vermagh te geven,
Dat zullen u de Goôn vergelden. Wat gy doet
Zijt trouw. Daer komtze, veynſt als of gy haer ontmoet.

Tweede Uytkomſt van de vijfde Handeling.

Polixcena. Oroſmanus.

Polix. MYn heer! 'k heb dezen dagh den hemel wreet gevonden;
Mijn hoop verdwijnt: mijn Staet verdelgt: mijn ſtad te gronde
Vernielt, en mijn Tigraen gevangen: ach! wat raed
Nu my de hoop ontwijkt, en al mijn trooſt ontgaet?
Nu hy gevangen is, is mijn verlies geboren,
En Kapadocia ook t'eenemael verloren,
Alleen door het verlies van mijn Tigraen; want hy
Was al mijn hoop en trooſt: op hem vertrooſt' ik my.
'k Verwacht' het al van hem, van wie my niet kan komen:
Nu hy zijn vryheyd miſt, is al mijn hoop benomen:
Hy was de ſteun, waer op mijn neêrgedrukte ziel
Haer, in het ondergaen van 't nootlot, boven hiel.
Hy minde my, ik hem, ô min vol zuyvre trouwe!
Zal nu een ſnoô Tiran ons deze vreugd onthouwe'?
Ach! mijn ſtantvaſtigheyd bezwijkt door dit gewelt;
Mijn heer! mijn moedigheyd leyt los ter neêr gevelt,
Gelijk een koorenaêr, door zeyſſenſneê, gevallen:
Ik heb dus lang gehoopt, wat is 't? ach! niet met allen.
Hy proeft het geen ik ſmaek; hy lijd het geen my ſmert:
Zijn lyen is het mijn, mijn lyen raekt zijn hert.
O Goôn! vergeeft het my, misdoe ik u met klagen,
Dit quaed is al te groot, helaes! wie kan 't verdragen?
Oroſ. Hoe hart het ongeval het hert der menſchen drukt,
Noch ziet men wel in 't eynd, ſchoon alles ſcheen mislukt,

Dat het ten beſten keert. Men kan in ſtorm, en winden,
Jae zelfs in ſchipbreuk noch behouden haven vinden.
Een, die ſtantvaſtig blijft, doet blijk, en toont dat hy
In 't minſte ongeluk min ongelukkig zy.
De eer van een gevecht beſtaet in het verweren,
Maer niet in het geval. Wel! wat is u begeren
Kaſſandra?

Derde Uytkomſt van de vijfde Handeling.

Kaſſandra.

'k Breng een brief van Prins Tigranus.

Polix. Blus
Mijn bange brand, ô brief! ik groet u met een kus.

Zy leeſt den Brief.

Zoo mijn zuſter my bemint had, gelijk zy mint dien ongetrouwen, en my in mijn gemoedigt voornemen had geholpen, ik had mijn doodſlager gedoodt. Maer zy hem getrouw, en ik te ongelukkig met u, mijn ongelukkige Polixcena! zie de wreetheyd des hemels over ons vermeerderen tegens de welke wy ons eyndelijk dienen te wapenen: een zeekre hulp is 'er noch by ons.

Mijn hand was wreet toen zy uw kuysheyd wou beſchutten; en om my uyt mijn gevangenis te verloſſen, verzoek ik diergelijken; weygert my van daeg dan niet een vergif te zenden door uw eygen hand; verleen my die hulp om een eynd te maken van mijn ellenden. Zoek my dit vergif te krijgen, en zoo ik niet bewaert en waer met banden, ik zou die hand aennemen, en ook kuſſen, door de welke my dat zal gegeven werden.

TIGRANVS.

Polix. O droevig! en niet min te moedeloos gebieden,
Gy wilt, het geen mijn wil verſchrikt te rug doet vlieden.
Mijn liefd ontzeyt uw eys; mijn leven, u, uw dood;
Tigranus! ik beken 't, mijn quaet verzoek was groot,
Noch grooter is het uw. Hoewel mijn wil de uwen
Beheerſten, en uw hand den ponjaert dwong te duwen

In 't bloed van Polixceen; jae dwong u tot een quaed
't Welk my verbonden heeft, om u in uwen raed
Te volgen. Hoe! zoud ik Tigranus dan vergeven?
Doen ik het niet, ik blijf ondankbaer; en zijn leven
Slijt hy in wrede wraek van een verwoet Tiran.
Ik help hem, neen, ô neen! oprechte liefde kan
Dat niet gedoogen. 'k Zie uw geest alreê verschijnen
In d'yver van uw wraek. Uw eys vereyst de mijnen.
Mijn eys vereyst aen d'uw, dat gy u eys aen my
Wilt staeken. 'k Weyger 't u, mits 't my niet doenlijk zy.

Oros. Hoe Polixcena! hoe, kan rede u niet leren,
Dat men Tigranus moet voldoen? 'k wil zijn begeren
Hem toestaen, en ik stem (als zijnde die van wien
Hy 't leven kreeg) dat zijn begeerte zal geschiên,
Nu dat ons alle hulp van uytkomst schijnt benomen.

Polix. De liefd verbied het my, hoe zoud ik daer toe komen?
Helaes! ik kan 't niet doen.

Oros. Om dat gy zijt zijn vrouw?
Ik ben zijn vader; en natuur gaet boven trouw.
Dit woord zeyt u genoeg mijn droefheyd; schoon u tranen
De uwen melden. Ach! wat kan men doen? Tigrane!
Wy zijn met u, helaes! te diep in 't ongeval.

Polix. Hoe moet die leven, die gelukkig leven zal
In 't ongeluk? is 't liefd 't geliefde van het leven
Te brengen tot 'er dood? ik kan my niet begeven
Tot zulk een tiranny, schoon 't my de reden raên.
't Is boven de natuur, mijn hert kan 't niet bestaen.

Oros. Uw klachten kunnen my in 't minste niet vernoegen;
Dat hun flaeuhertige tot zulke weygring voegen
Stae ik ten deele toe; maer in een moedig hert
Mishaegt het my. Gedenk eens welk een wrede smert
Mijn zoon Tigranus drukt; wat zwaere slavernyen
Dat hy van dien Tiran onrechtelijk moet lyen,
Dies perst hem d'edelheyd van zijn geboort, en staet,

Dat hy zijn vyand zulk een wraek niet toe en laet.
Polix. O ſtrenge raed! of ik uw wetten wilde plegen,
Waer kreeg ik hier vergif?
Oroſ. Zijt daer niet om verlegen
Gemoedigde Princes! ik weet 'er middel toe;
Zijt gy 't dan eens met my, en wilt gy dat men 't doe?
Ik zal u het vergif hier daetlijk doen bekomen.
't Is by de Koningen van Pontus opgenomen,
Als ook by die van Kapadocia, dat zy
(Zoo haeſt men hun de kroon op 't hooft zet) hun waerdy
Verzorgen met vergif; om, of den hemel ſtorten
Het ongeval op hun, dat zy alsdan verkorten
Hun leven. Die gewoont heeft eeuwen lang geweeſt
Gebruykelijk by ons. Ik zal de eedle geeſt
Van uw, en mijn Tigraen met deze hulp verzorgen:
'k Heb hier een diamant, daer onder leyd verborgen
De middel, die hy eyſt, mijn lieve Polixceen!
Dees zy voor hem: voor ons heb ik 'er dan noch een.
Men ſchik hem dezen toe; en die zal ik behouwen.
Polix. Kaſſandra! 't is de wil des Konings. Mijn betrouwen
Stel ik op u, dat gy u trouwlijk quijt in 't geen
Daer mijn Tigranus my met klagende gebeên
Om aen is: en ik hem onwillig moet vergunnen:
Ik dien hem in zijn wil, nu 't hem zal dienen kunnen
Gelijk 't my dienen zal. Zegt, als gy by hem zijt,
Mijn hert gevoelt al 't geen hy in het zijne lijt.
Zegt hem, zijn droefheyd is geſchakelt aen de mijne:
Zijn ſmert ſmert my, mijn ſmert zy wederom de zijne.
Breng hem den ring waer in zijn dood, en mijne zy;
Zegh, dat de droefheyd, zonder weêrgae, nu in my
Oneyndlijk is, en dat mijn tong niet uyt kan drukken
't Gevoelen, 't welk ik heb van al zijn ongelukken.
Zeg hem, zoo 'k naer hem leef, en niet aen 't ſterven quam,
Dat nimmer eenig vuur zal naedren onze vlam;

Maer

Maer dat ik noch verhoop, in al mijn droevig ſwerven,
Dicht aen zijn zy, mijn ziel te voegen tot 'et ſterven.
Zegh hem, dat den Tiran de kracht ontbreken zal,
Om my te ſchenden: en in 't uyterſt ongeval
Te brengen. Zeg hem dit voor 't leſt, 't hert doet my zweeren
By 't ongelukkig vuur waer in ik moet verteeren,
Dat ik mijn zuyvre liefd zal offren aen zijn deugd,
Tot blijk van echte trouw. Zegh, dat gy zeggen meugt,
Dat ik gezeyt heb dat zijn dood my zal doen ſterven:
En zoo hy moedig ſterft, zal ik die moed beërven,
En ſterven even zoo gemoedigt, als hy deê.

Oroſ. Gae, breng hem dezen brief van mijnent wegen meê.

Polix. Zegh, dat de droefheyd my verhindert meer te ſpreken:
Kaſſandra! zegh hem dit; ik kan geen meer.

Kaſſ. Bezweken
Van ſchrik, val ik ter neêr: ô Goôn! ô Goôn! wat raed?
Den Koning ziet ons.

Vierde Uytkomſt van de vijfde Handeling.

Tiridatus. Lijfwacht.

Tirid. KOom, Kaſſandra! voort, en laet
My zien, wat hebt gy daer?

Kaſſ. Mijn heer!

Tirid. Ik zeg, doe open
Uw hand; ik wil het zien.

Kaſſ. Ach! heb ik my verlopen
Mijn heer! ik bid genae.

Tiridatus leeſt den Brief.

Het waer zich zelven van de reden afkeeren, zoo men verhoopte dat een Tiran zijn haet zoude verzoeten. En om ons uyt het gevaer te helpen, zal ons geen vergif ontbreken.

OROSMANVS.

Tirid. Verrader! 'k zie dat gy nu door bedrog wilt poogen
Te doen, 't geen 's hemels wil noch noyt en kon gedoogen
Met wapenen. 't Is wel, de geest, die u verleyt,
Heeft my mijn dood vergeefs gezworen, gy bereyt
Vergeefs mijn ondergang. Vergeefs zoekt gy my 't leven
Te rooven door vergif. O schelmsche lust, gedreven
Tot deze boosheyd, die den hemel wederstaet,
En u zoo wreden wraek op my niet toe en laet.
Gy hebt begonnen, maer ik zal het werk voltrekken;
Uw mening zal mijn recht een geesselroe verstrekken,
Aen uw verradery: en gy, ô Polixceen!
(Die ongevoelig blijft, en weygert mijn gebeên)
Denk niet, dat gy oyt meer met schoonheyd zult vermoogen
Te tergen Tiridaet, neen, neen, ik heb geen oogen
Noch zie niet meer op uw vervloekte toovery;
Al uw aenlokfels zijn voortaen vergeefs op my.
Men doeze datelijk voor mijn gezicht verschijnen,
Mijn gramschap wil den dagh haers levens doen verdwijnen
In een onzichbre nacht van ongemene dood.
Haer sterven is bestemt. Daer komenze.

Vijfde Uytkomst van de vijfde Handeling.

Tigranus. Orosmanus. Polixcena. Ormena. Kassandra. Hecuba. Lijfwacht.

Tirid. O groot
En snood bedrog! ô guyt! ô booswicht! ô verrader!
Die uw voorgaende quaed vermeerdert met noch quader.
O! loozen, die met list, verandert van gewaed,
Hier in mijn Leger quaemt: en meenden met verraed
Mijn val te werken, en, door dolle wraek, my 't leven
Te nemen met vergif. Kunt gy u oogen heven

Op my, en zien my aen? en zonder dat uw hert
Het aenzicht verft met schaemt, zoo dat het bloedroot
wert?
In teken, dat het heeft mijn bloed begeert. O snooden!
Oordeelt, of dit vergif u niet behoort te dooden,
Naer dat een wreder straf zal wezen voorgegaen.
Gy kend mijn waerdigheyd, en wat gy hebt misdaen.
't Is noodig, dat ik u, verrader! ook leer weten
Dat ik gerechtig ben, en zal uw misdaed meten
In mate van 't gerecht: en wijzen yder an
Dat zich den Koning aen de quaden wreken kan.
En gy, ô wrede schoon! verwurpe Tigerinne!
Die onbarmhertig zijt, en geensins te verwinne,
Gy stemt in 't sterven van die geen die u aenbit,
Wiens herte gy beheerst, wiens ziele gy bezit.
O Goôn! wie dreef zijn hert tot zulke looze laegen?
Verraeder! heeft mijn hand aen u niet opgedraegen
Een scepter! daer de uw voor my vergif verschaft.
Gae in u zelfs, is uwe daed niet waerd gestraft
Te werden, van mijn wraek! en gy, ô ouden vader!
Bezoedelt uwe eer met naem van een verrader.
Wat porden uw gemoed, ô grijze ziel! dat gy
Uw hoogen ouderdom smet met verradery?
Wat duyvel dorst uw geest tot zulke boosheyd drijven,
Dat gy uw eygen hand uw vonnis hebt doen schrijven?
Gy teykent zelfs uw dood. En gy eerlooze vrouw!
Die een ontrouwen broêr wout trouw zijn, my ontrouw,
Hebt gy uw eer en plicht tot my, uw Vorst, verlooren,
't Is billik, dat uw dood daer tegens zy gebooren.
Ik vond u t'zamen, en al t'zamen hebt gy schult,
Dies wil ik dat gy ook al t'zamen sterven zult.
En gy, getrouwe boô van hun ontrouwigheden,
Wat straf is streng genoeg? ik straf u naer de reden,
Dewijl gy het vergif zoud draegen, zal uw doodt
Geschieden door 't vergif.

Tigr. Uw vonnis, in den noodt,
Van my, en al die hier met my zijn, zal ons ſtrekken,
Niet om de menſchen, maer den hemel op te wekken
Tot weêrwraek, aen de wraek van een tirannig hert.
Ik zoek mijn leven niet: maer dat het uwe wert
Verlengt. Weet gy waerom, ô wrede! om uw dagen
Te leven in een plaeg van wroegen, en van knagen:
Ja, 'k wens u duyzent doôn, in 't leven, voor uw doodt,
Om dat uw wreetheyd de gerechtigheyd verſtoot.
Weet dan dat dit vergif voor u niet was gevonden,
Hoewel gy 't wel verdient: maer 't wierde my gezonden,
Om daer door uwe ſtraf, en wreetheyd te ontgaen;
Waer van dat ik de wraek laet op de Goden ſtaen.
't Is waer! mijn wil, geperſt in 't lot der ongelukken,
Zocht uw een ponjaert in uw wrede hert te drukken
Met deze hand. Denk niet dat ik het lochen, neen,
Neen, ik ontken het niet: de billikheyd, de reên,
En ook gerechtigheyd begeerden 't. 'k Wil 't u zeggen,
D'onkuyſſe min dorſt aen mijn lief te vooren leggen
De wil tot echtbreuk; en mijn zuſter in haer trouw
Te ſmetten. 't Echte bed te ſchenden: en uw vrouw
Te parſſen met geweld, uw wreet geweld te dulden:
Mijn vaders ſcepter overtuygt u in uw ſchulden,
Waer meê onſchuldig hy wert met verraed beſmet.
Dat 's een Verrader, die mijn echt, en echte bed
Te ſchenden zocht. Ik zou my zelfs verongelijken,
Indien mijn tong hier niet in 't openbaer liet blijken
Dat ik uw boosheyd zocht te ſtraffen. Jae, ik quam
Om 't vuur te bluſſen van uw vuyle brand, wiens vlam
Mijn ziel niet doogen kon. Ik quam om u te geven
Een eynd van uw gebied, door 't eynde van uw leven.
Gebruyk uw wraekluſt vry, en pleeg u laetſte kracht.
Slae toe! mijn geeſt begeeft het lichaem, en verwacht
Het eynde. Koningin der rampen, ach! Ormene!
Bedroefde zuſter! ik heb meêly met uw weene.

Nu

Nu ziet gy hoe de trouw van d'ontrouw wert verdrukt;
En dat uw deugden zoo aen d'ondeugt zijn mislukt.
De ſtaet daer gy in leeft gelt minder dan uw leven;
Uw leven zoeken, waer de reedlijkheyd begeven.
En gy, mijn Polixceen! zoud, zonder my, den dagh
Uws levens haten; dies ik dan voor u niet magh
Om 't leven wenſchen; maer om beter te beërven,
Veel liever wenſchen dat ik u met my zie ſterven.
O hemel! zoo gy oyt aen menſchen wenſchen geeft,
Zoo wens ik dat alleen mijn ouden vader leeft.

Oroſ. Mijn zoon! mint gy de deugd, zoo moet gy overwegen,
Dat, hadze my gemiſt, gy hadze noyt verkregen.
Vertrouw niet min van my, dan van u zelf, ik ben
Gemoedigt uyt te ſtaen al 't geen een wreden ken
Bedenken tot mijn ſtraf. My walgt van zijn medogen,
'k Wil geen genade, maer dat hy zijn wreet vermogen
Terſtond aen my volvoer; ik zwicht voor geen Tiran.
Ik heb 't vergif verſchaft.

Polix. Hoe vader! heb ik dan
Geen ſchuld? och jae, 't vergif heb ik alleen gezonden,
Jae, jae Tiran! ik deed 't, en zoek terſtond ontbonden
Te zijn van 't leven, om het leven niet te ſchaên
Met vuyle wellnſt, daer gy my toe zocht te raên.
Gy mint my, en ik haet; mijn haet verdelgd uw minne.
Mijn deugd, onkuyſſen! zal uw ondeugd overwinne.
Ha! mocht ik naer mijn wil met u eens leven, 'k zweer,
Ik at uw hert zelf op; Tiran! wat wilt gy meer?

Tirid. Ha! 'k heb uw ſmaet te lang verdragen. 'k Zal my wreken.

Ormena knielt voor Tiridatus.

Mijn heer! vergun my dat ik eenmael noch mach ſpreken.
Zoo gy ſlachtoffer wilt in 't vuur van wraek, ik ben
Gereet, als die de wraek met bloed verzaden ken.
Ey! hou uw blixcem op in 't dondren van uw plagen,

 Laet

Laet my, die u bemind, de ſtraf allenig dragen,
Spaer zuſter, broeder, en mijn vader.

Tirid. Neen, ô neen!
Daer 't quaetdoen hulpers had, is ook de ſtraf gemeen.
De blixcem van mijn wraek zal hun gelijk verpletten.
'k Wil datze ſterven, niemand zal mijn wil beletten.

Zeſte Uytkomſt van de vijfde Handeling.

Fernabaſſus heel ontſtelt.

HElaes! genadig Vorſt! uw kroon, en ook uw ſtaet
Staen beyde in gevaer; had nu mijn heer mijn raed
Gevolgt, ten waer zoo veer zijn leven niet gekomen.

Tirid. Wat is 'er?

Fern. Ach! men heeft met groote ſchrik vernomen
Den Prins van Frigia.

Tirid. Waer doch?

Fern. Hier dichte by:
Hy voert een machtig volk, en brave ruytery,
Vol moed, en yver om uw Leger t'overvallen;
Hy had zich eerſt geſtelt recht voor de buytenwallen
Van onze legerplaets. Kort naer een veldgeſchrey
Van uw ſoldaten, voegden hun de Legers bey
In een. Men zagh uw volk de voortocht ſchielijk nadren,
Hun ſpietzen ſlepende, met Frigia vergadren:
Het ſcheen als of uw volk de dood op 't voorhooft droeg,
En dat de vrees, op hoop, hun tot den vyand joeg.

Tirid. O Goden! ben ik dan verraên?

Fern. Wat zal ik zeggen.
Men zagh Fraartus eerſt de wapens neder leggen,
En daer naer al uw volk. De Legers zoo in een
Geſmolten, komen af, en naedren u.

Tirid. Uw reên
Voorzeggen my mijn dood. 't Za! ſterf dan Tiridate.
'k Wil ſterven op mijn Troon.

Laetste Uytkomst van de vijfde Handeling.

Troilus met zijn heyr.

DE Vorst gelief te laten
Dit vluchten. 'k Bid u, blijf al t'zamen. Hoor naer
my.
Tirid. O wanhoop! ô ellend! ô droeve razerny!
O looze list, bedrogh! ontrouwe onderdanen!
Maekt mijn ellend een eynd, ik zal de wegen banen
Om af te reyzen nae de slaven van de dood.
Koom nu verraders! rukt mijn kleding op, doorstoot
Dit hert, neemt my mijn kroon, en leven, ik ver-
laetze.
Ik ben verraên, en min geen scepters meer, maer haetze,
Dewijlze haetlijk zijn. O schaeren zonder eer!
Ontrouwe krijgsliên zijn verraders van hun heer.
Geef my den degen, dat ik wraek neem, om te leeren,
Dat een gemoedigde, in 't onluk wil braveeren
Zijn onderdanen, die zijn ondergang, en Staet,
Gelijk verraders, overdroegen aen 't verraed.
En gy! wien het verraed mijn overwinnaer maekte:
Volvoer uw winst, als een die aen deez' eer geraekte
Door mijn verraders.
Troil. Weet, dat u dit ongeluk
Komt van de Goôn, wier wet niet wil dat men verdruk
De vroomen in hun nood. Het is den quaden eygen,
Als hy verwonnen is, voelt hy de slagh voor 't dreygen.
Het onrecht, 't welk gy hebt mijn zuster Polixceen
Te last geleyt, trok my de wapens aen. De reên
En broederlijke liefd beslooten haer t'ontzetten
In dit gevaer, en u uw boosheyd te beletten,
Die al geschapen was, maer niet en mocht geschiên:
De Goden hebben zelfs haer tranen aengezien,
En gaven ook gehoor aen haer gerechtig klagen.
Zy hebben lang genoeg uw tiranny verdragen,

Die nu onmachtig is. Koom ouden Orofmaen!
Bezit gy nu den Troon, daer dezen af moet gaen.
Gy moogtze nemen, hy behoortze te verlaten,
De rede wil het, en natuur leert Tiridate
Dat hy niet, maer dat gy zijt.Koning van dit Rijk:
Gy hebt 'er recht toe: en gerechtigheyd eyst blijk
Van recht. Men neem de Vorst de boeyens van zijn handen.

Ormena knielt voor haer vader.

Mijn heer! uw dochter knielt, geknielt, kust zy de banden
Waer meê gy waert geboeyt. Gy! die altijd bezit
Den troon der deugden, maek dat yder u aenbid.
Zijt die gy altijd waert, een goeden aen de goeden:
En laet het quaed, mijn heer! in uw gemoed niet voeden
Een quae vergelding, schoon het quaetdoen ziet op straf:
't Is meer geschied dat men een misdaed wel vergaf.
Ik bid vergiffenis aen u, mijn heer, en vader;
Ey! toon genae, in plaets van wraek. Ik koom u nader,
Geknielt omarm uw knien, en laet niet los, ten zy
Gy uwe goedigheyd, van daeg, bewijst aen my.
Behou mijn Koning, ey! mijn heer! spaer Tiridate,
Denk, dat ik ben uw kind: ach! zult gy my dan late
Verlegen, in mijn nood, en troosteloos? 'k hoop neen,
Wert Tiridaet gestraft, men straf dan ook Ormeen.
Verliest mijn Vorst zijn Rijk, zoo scheyd ik ook van 't mijne:
Sterft hy, ik sterf met hem, mijn leven is het zijne.
Ey! vader! vader hoor, hoor naer uw dochters stem.
'k Heb hem voor u gebeên: nu bid ik u voor hem.

Tirid. Wert zy gestraft, wat straf zal ik dan moeten draegen?
Slaet haer de weêrwraek, hoe zal ik dan zijn geslaegen!
Haer schikking, en de mijn gaen t'zamen op een pad.

't Ge-

'tGeluk gund elk zijn beurt: ik heb de mijn gehad.
'tIs nu al lang genoeg: ik keer my tot de reden,
Zy is 't die my bedwingt: wegh, wegh flaeuhertigheden!
Gy hebt niet meer aen my. Schoon my 't geluk ontsnapt:
't Is Tiridaet, die over Troon en scepter stapt,
En staetze af, en zoekt den hemel nu met schreyen
Te offeren berouw. Ik wil geen Goden vleyen
Om opkomst. Neen, ik wil my voegen by de reên,
O tiranny! ô wraek! wegh, wegh van my. Gaet heen,
Ik wil u niet. Berouw! gy opent my mijn oogen.
Ik zie mijn misdaed nu, begeert had my bedroogen.
Wegh, wegh begeerlijkheyd! ik ken u niet, wijk af!
Ik heb mijn lief misdaen, ik wil van haer mijn straf.
Mijn lief! min geen Tiran, ey! neen, wil my niet minnen,
Ik ben uw min niet waerd. Maer laet uw hert beginnen
Dat hert te straffen, 't welk aen 't uw zoo veel misdeed,
Ormena! wreek u nu, ey! koom, ik ben gereet
t'Ontfangen van uw hand mijn dood: ik wilze lyen:
'k Verzoek mijn sterven, want mijn dood kan u bevryen.

Oros. Neen, Tiridatus, neen, de schuld, die uw gemoed
Doet buygen, door berouw, maekt al uw quaetheyd goed:
Zy wist uw misdaed uyt: mijn zoon! gy zult noch wezen
Niet min bemint van ons, dan gy wel waert voor dezen.

Tirid. Mijn schulden zijn te groot.

Oros. Berouw heeft die voldaen.

Tirid. 'k Omhels u, als uw zoon.

Oros. Daer voor neem ik u aen.

Tirid. O goedertierentheyd! ô onverwachte vreugde!
Hoe veel blijft Tiridaet noch schuldig aen uw deugde.

Tigr. O onverhoopte vreugd! gy eyndigt ons verdriet.

Polix.

Polix. Een nieuwe blijdſchap maekt de oude haet te niet.
Mevrouw.
Orm. Mijn zuſter.
Troil. Ongeziene vrolijkheden!
Ik meng mijn vreugde met uw blijdſchap, zijt te vreden
Mijn zuſter! met het lot van vrede.
Polix. 'k Ben te vreên.
Troil. Ik leg de wapens neêr, nu dat ik Polixceen
Voldaen heb.
Polix. Wat zal ik aen u, mijn broeder! tonen
Tot een vergelding?
Tigr. Hoe zal ik uw deugd belonen?
Tirid. En ik uw trouwigheyd, die u, mijn heer! hier bracht?
O zuſter! in wiens ziel de deugd haer meeſte kracht
Bewezen heeft, uw eer zal ik voor eeuwig eeren;
En mijn voorgaende quaed in gunſt, en liefd verkeeren.
Troil. Fraartus zoekt genae, en dat men 't hem vergeeft.
Tirid. 't Is hem vergeven, mits hy ons behouden heeft.
Fraar. Het geen ik heb gedaen, mijn Vorſt! deed ik ten beſten
Van uwe Majeſteyt.
Tirid. Het quaed heeft zich ten leſten
In goed verandert. Mijn getrouwe lief Ormeen!
Vergeeft gy my mijn ſchuld?
Orm. 'k Vergeef z'u. En met een
Begeer ik, kent Ormeen nu beter dan voor dezen.
Tirid. Bemint gy my dan noch: uw deugd wert noyt volprezen.
Kunt gy uw Tiridaet noch aenzien, waerde vrouw?
Bemint geen Tiridaet, bemint maer zijn berouw.
Tigr. Mijn Polixcena! zal die hand wel mogen raken
De kuyſche zuyverheyd? omhelzende genaken
't Gewond albaſter daer het inkarnaet door ſpeelt?
Zult gy gedoogen dat Tigranus hand u ſtreelt?
Zult gy gedoogen hem, die zoetigheyd te geven,

Die

Die met zijn wrede hand de zoetheyd van uw leven
Te roven zocht, wanneer zy naer uw leven dong,
En 't bloedvergietend ſtael door blaeuwe adren drong?
Polix. Mijn heer! met deze kus beantwoord ik uw vragen.
Oroſ. Dewijl 't de Goôn belieft heeft zorg voor ons te dragen,
En voor dit Rijk: zoo wil ik wenſchen, dat men hier
Voor eeuwig doven magh de vlam van 't oorlogsvier,
En voeden vrede, die door liefde, droeve tranen
Verkeert in zegen: en verrijkt all' d'onderdanen
Met voorſpoed, en geluk. De vrede bloey in deugd,
Nu dat de deugd de haet verwiſſelt heeft in vreugd.

UYT.

